

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe un jum. . . 12 "
Pe o lună . . . 2 "

Ziar de Duminică

Pe un an . . . 4 Cor.
Pentru România și
Austria . . . 10 Cor.

Ziar de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe
un 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Deák Ferencz-utca 20.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Mulțumite publice și Loc de-
schis costă fiecare șir 20 fil.
Manuscripte nu se ina-
poiază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

O întrebare importantă.

— Dela un fruntaș al vieții noastre politice. —

Cercuri bisericești înalte sînt preocupate de o întrebare, care are pentru urechile noastre un sunet disarmonic. Să mai susținem o școală românească, sau să o părăsim? Așa se pune întrebarea și ea va forma fără îndoială un obiect de discuțiune în congresul național bisericesc întrunit în Sibiu.

În fața legilor școlare apponyiane recunoaștem înainte de toate îndreptățirea și justificarea întrebării. Prin aceasta lege școlile noastre confesionale de astăzi, sunt amenințate a deveni unelte de maghiarizare și se revoltă în noi sângele când ne gândim, că prin jertfele noastre bănești mari și prin munca noastră grea să întreținem chiar noi înșine instituțiuni de maghiarizare, să înfigem noi cuțitul în inima noastră! În primul moment al revoltei noastre psihice ni-se pare, că aceasta nici n'ar mai putea fi peste tot o întrebare deschisă, căci un puternic »nu« o înecă înainte de a fi pusă. Nici odată n'avem să îngăduim ca cultura noastră națională să fie distrusă, cu atât mai puțin avem noi să punem vre-odată mâna sau să contribuim la această faptuire barbară de păgân.

Nici o chestiune însă nu poate fi rezolvită în mod mulțumitor numai prin sentimente, numai prin pasiune, ci totdeauna trebuie să intre în acțiune și mintea, și

judicata rece. Mai ales chestiuni mari, hotărîtoare pentru întreg mersul nostru cultural, pentru existența noastră națională, au trebuință de calculi precugetați, de o examinare nepasionată, și de o cumpănire liniștită. Întrebarea, dacă să menținem, sau să părăsim instituțiunea școlii românești este fără îndoială o chestiune de existență națională.

După aprecierile noastre, chestiunile de existență națională aparțin domeniului *politic* și nu celui bisericesc sau școlar. Și tendența legii școlare apponyiane este politică și nu școlară. Politica de stat ungară n'a intenționat prin aceasta lege să promoveze instrucțiunea publică în sine, ci să contribuie prin ea la atingerea unui scop politic, și anume ca toți locuitorii acestei țări, orice limbă ar vorbi ei, la orice rasă ar aparține, să aibă o singură cultură, cea maghiară. Întrebarea politică dacă să menținem sau să părăsim școala noastră românească, izvorită din legea școlară apponyiană cu tendențe politice, nu este deci de competența congresului bisericesc. El prin urmare nici n'are să și-o pună, cu atât mai mult nu, cu cât statutul organic al bisericii noastre îl *obligă* la menținerea școlii.

Este adevărat, că statul nu ne impune datorința de a înființa școli, ci ne-a rezervat numai dreptul facultativ de a susține școli confesionale câte vrem și câte putem. Noi considerăm însă acest drept facultativ, garantat prin lege, de o achizițiune, de un câștig nu de o pierdere, de o întărire nu de o slăbire a pozițiunii noastre. Dacă noi

am renunța înșiși, fie prin presiune din afară fie prin voia noastră liberă la acest drept facultativ ne-am pune fără îndoială într-o pozițiune mai inferioară celei de mai înainte. Dar nu putem renunța, nici în cazul când am vrea s'o facem, fiindcă legea noastră bisericească este întocmită tocmai pe acest drept facultativ și școala ocupă în pozițiunile statutului organic un loc de frunte. Pentru a ne convinge despre aceasta *ad oculos* n'avem decât să tragem cu condeiul peste toți articolii și paragrafii statului, cari să referă la școală și cu ceia ce ar mai rămânea din acest statut nici n'am mai ști ce să facem, căci întreaga clădire organică a bisericii s'ar surpa dela sine. Atât de strânsă este legătura între biserică și școală, încât una fără de alta nici nu poate exista.

Examinând chestiunea din punct de vedere *politic* — un punct de vedere, pe care nu să poate pune congresul bisericesc — trebuie înainte de toate să ne dăm seamă despre scopul politic al legii școlare apponyiane. El este clar înaintea tuturor. Tot atât de clar însă, este că politica noastră națională recere combaterea cu toată puterea a acestui scop. Nu vrem să dăm cu nici un preț aceia ce vrea să ne iee guvernul. Lupta pe moarte și viață, reclamată tocmai la acest punct de politica noastră națională, nu se poate începe la nici un caz cu operațiunea; a da de pe acum aceea ce nu vrem să dăm cu nici un preț. Obiecțiunea că lupta desperată ce ni-se impune nu numai că n'are nici o șansă de biruință, ci va fi dată în condițiuni, cari ne silesc

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA«.

Așteptare.

Te-ai dus, și'n urmă ți s'a lăsat
Pustiul în codrul fermecat.
A 'ncremenit de-atîta dor
Frunzișu 'n vecl povestitor,
Și prin izvoare n'a rămas
Decît al lacrimilor glas.
Fe ramuri trece, când și când,
Vre o pitulice suspinând...
Un dor aprins, nemiluit.
De clipa 'n care ne am iubit,
M'aduce iar în drumul tău
La triste maluri de părau...
Te cheam' al undelor cuvânt,
Prin plopi jelește glas de vînt,
Și sălciiile toate plîng
Și stelele pe cer se stîng.

G. Tutoveanu.

Emile Verhaeren și premiul Nobel.

Acum un an, în mai toate ziarele din lume, apăreau tot felul de note, privitoare la premiul Nobel. Numele lui Verhaeren și al lui Maeterlink erau în toate gurile. Se credea, că lor le va fi atribuit premiul Nobel pentru literatură, și această alegere, atribuită Academiei din Stockholm era ținută ca hotărîtoare.

Incepu reacțiunea: Verhaeren și Maeterlink sînt fără îndoială, poeți mari, scriitori foarte iluștri, iar opera lor e plină de ideal, vrednică să fie recompensată cu premiul chimistului suedez.

Dar de ce să se caute oare în străinătate, un lauriat? Nu există chiar în Suedia un scriitor remarcabil, care se bucură de o glorie mondială, meritată: August Strindberg?

Această părere a prins numai decît, — și toată lumea era sigură că Strindberg va fi premiat. După el, era vorba să se dea voturile doamnei Selma Lagerlof, o talentată romancieră și nuvelistă. La urma urmel, se aduse iar vorba de Verhaeren.

Se știe pe cine a premiat, în sfârșit, Academia din Stockholm: pe »herr profesor« și teologian dela universitatea din Jena, Rudolf Eucken.

Omajul adus unui filozof obscur și anti-modern nemulțumii pe toți cei cari se interesau cu pasiune de rezultatul premierii.

Un distins publicist francez, d. Henri Guilbeaux povestește în »Gil-Blas« că și-a exprimat mirarea lui Georg Brandès, naarele critic danez și cerându-i să infirmențeze curviva hotărîrea juriului Nobel, Brandès i a răs-puns:

— Cei doi scriitori pe cari aș vrea să i văd încoronați sînt Anatole France și Emile Verhaeren. »Dar, să nu credeți că am vr'o influență, cât de mică. Numai Academia din Stockholm hotărîește.

Ea e compusă din savanți și profesori bătrâni și nici n'ar voi să asculte de umila mea părere... Dimpotrivă...«

Într'adevăr, eminentul critic danez nu se bucură, în țările scandinave, de renumele pe care și l-a cucerit, cu drept cuvînt, aiurea. Independența sa, idelle sale »întăiate«, critica lui îndrăzneală, îl fac suspect acolo, foarte suspect...

Până acum, nu s'a prea vorbit despre premiul Nobel din anul acesta. Să fie oare un semn bun tăcerea aceasta?

Emile Verhaeren, puternicul poet al »Orașelor tentaculare«, genialul liric european, care, împreună cu americanul Walt Whitman a relevat toată frumuseța veacului nostru, cântărețul universului, bardul bucuriei, evocatorul pasionat al mașinelor, al industriei, al democrației, »Weltempfînder«-ul cum l a numit așa de bine, un critic neamț, — își va vedea oare numele slăvit, gloria lui recunoscută și mărită?

Gloria actuală a lui Verhaeren e un semn îndestulător al geniului operei sale. Confundat în primul rând cu poeții unui grup rămas legendar, iubit cîtva vreme de unii, el a cunoscut dintr'odată un renume mare, în Germania, Rusia, Angliera și America. E comentat și tradus în toate limbile. La noi, e cunoscut din câteva articole publicate acum câțiva ani de d. Ovid Densusianu, și din folietoanele »Tribunei« și ale

a ne amări noi pe noi, nu ni-se pare întemeiată în raporturile politice reale și adevărate. Cu toată vigoarea și șiretenia legii lupta noastră încinsă în jurul și contra ei, nu ni-se pare nici decât desperată. Noi românii stăm astăzi politicește în picioare și drepti, iar adversarii noștri, sfășieți între ei, încurcați și frământați se leagănă ca trestia în vânt, și nimeni nu știe ce va aduce ziua de mâine. Intreg sistemul de guvernament practicat în decurs de 40 și mai bine de ani, se dovedește tot mai mult ca un experiment politic nereușit.

Insași dinastia, care până aci a dat mână de ajutor ca sistemul să reușească, s'a oprit în loc și nu știe cum are să apere monarchia de primejdiile interne ce o amenință. Și în aceste momente de slăbiciune extremă a adversarilor noștri lupta noastră pentru școala românească să fie desperată? Să venim noi astăzi și să punem pe o tavă de argint aceasta școală, să i-o prezentăm ca dar guvernului cu cuvintele: »iată aici îți dăm de bună voie ce ai vrut tu să ne iei cu de-a sila și ceace puteai să obții numai după lungi și crâncene lupte cu noi!»

Și în cazul când am greși în aprecierea situațiunii actuale politice, când șovinismul maghiar ar ieși din criza politică îngrozitoare de astăzi, nevătămat și teafăr, și și-ar continua nesupărat de nimeni politica sa de distrugere, nici atunci n'ar fi compatibil cu demnitatea poporului să-i ofere ca dar școala românească, ci mai ales în acest caz lupta pentru ea trebuie să fie și mai aprigă. Și iarăși nu din sentimente platonice, de un eroism exagerat s'ar hrăni aceasta luptă, ci tot din calculi reci politici. Dinastiile sunt puteri mari lumești, și multe bune, dar și multe rele au făcut pe acest pământ. Mai tare și mai mare decât toți oamenii este însă Dumnezeu, care dă biruința celor drepți.

Lupta noastră pentru școala românească este dreaptă nu numai înaintea oamenilor ci și înaintea lui Dumnezeu. Șovinismul

»Țării noastre... Ca de obicei, patria sa a rămas să-l recunoască, cea din urmă. Acum un an, Belgia care-l alungase din sânul ei, a început să-l sărbătorească. Primăria din Bruxelles îl primi cu mare pompă, iar prințul Albert, ca semn al primăriei sale atenții, găsi cu cale să-l... decoreze. Da, da!... Răzvrătitul cântăreț, al democrației, a fost decorat și el, ca toți artiștii, a fost împărțit și el cu demodată răsplătă pe care o atârna suveranii la pieptul fericților barzi...

În același timp, și în Franța începu să fie băgat și mai mult în seamă, autorul, »orașelor tentaculare».

Teatrul său începu să se răspândească din nou în toată lumea. »Elena în Sparta» drama sa, inedită încă în Franța, a apărut de curând în Germania, în traducerea poetului austriac Stephan Zweig. *Le Cloître* tradusă în englezește se va juca la Manchester și, adaptată în nemțește, la Colonia. *Filip II* e pusă în programul teatrului din Petersburg.

Poetul se pregătește să facă o serie de conferințe în Germania. Acolo, fără îndoială, că va urma o cale triumfală.

Să sperăm, că cel care e socotit, alături de Zola, Verlaine, Anatole France și Maeterlink, una din gloriile literaturii franceze contemporane, cântărețul universal, cunoscut și iubit în toate țările, — va afla, în drumul său, că Academia din Stockholm i-a pus pe frunte cununa celei mai mari răsplăți, pe care o visează un poet în lumea aceasta...

Tr.

maghiar susținut și scutit de ori cine urmărește o cauză nedreaptă cu mijloace perverse, are să deie de mal mai îngrabă monarchia întreagă decât i-ar succeda să cucerască, împresurată de dragostea și virtutea unui popor care își apară cu vitejie existența sa.

Din toate punctele de vedere și în toate împrejurările întrebarea, dacă să menținem ori nu școala românească, se rezolvă în același mod: este datorința noastră să o menținem. Dacă ceva este datorință nu mai poate fi vorba să ne-o împlinim sau nu. Nici lupta ce ni-se impune nu ne poate dispensa dela împlinirea datorinței. În orice condițiuni ni-s'ar impune lupta, trebuie să o primim. Dar să o primim cu toată inima și nu cu frica de atotputernicia adversarului. El nu este atotputernic, ci numai lui Dumnezeu se cuvine acest atribut. Frica este cea mai ticăloasă armă, cu care poți intra în războiu.

Misiunea congresului bisericesc este, a înlătura odată pentru totdeauna aceasta întrebare, și prin atitudinea sa hotărâtă și energică, pentru apărarea școlii românești în contra tuturor atacurilor, să inspire nouă viață în șirurile învățătoarești intimidată, și să îmbărbăteze întreaga biserică vie pentru lupta ce ne așteaptă în susținerea cu orice preț a școlii românești.

Situația politică în Austria e neschimbată. Dietele provinciilor germane continuă discuția asupra legilor cari stabilesc limba germană ca singură oficială în aceste provincii. Cehii susțin, că sancționarea acestor legi va aduce cu sine retragerea guvernului; germanii pretind însă, că legile vor fi sancționate și guvernul va rămâne totuși la putere.

Peste câteva zile se va deschide parlamentul a cărui sesiune se așteaptă cu nerăbdare și grijă.

Polonii și tratatul de comerț cu România. O telegramă din Lemberg anunță, că toate sforțările partidului popular, conservator și agrar din Galiția ca să decidă dieta împotriva tratatului de comerț cu România și astfel să dea vot de blam deputaților polonezi din Reichsrat, cari au susținut tratatul, au rămas fără rezultat.

Guvernatorul Borzinsky a arătat că pentru interese particulare nu se pot jertfi interesele generale politice și economice. După aceasta propunerea adversarilor tratatului a fost respinsă cu o 173 de voturi contra 46.

Aceiași chestie a fost discutată și în dieta Moraviei. După cum se telegrafiază din Brünn, agrarieni germani au propus o moțiune de urgență prin care guvernul este invitat să nu aducă nici o ușurare importului cărnei din România și țările balcanice.

Moțiunea a fost susținută de deputatul Luksch și energic combătută de către deputații socialiști și de baronul Chlumetzky, cunoscutul scriitor. Acesta din urmă a discutat chestia din punct vedere politic; căci politica externă a devenit o politică economică. Austria are interes să-și atragă prietenia Serbiei, cea ce nu se poate face decât acordându-i concesii economice.

Apoi urmează: »Dar România? Pe față cele mai bune relații oficiale, dar latent oare-și care nemulțumire din cauza politicii noastre comerciale.

De aceasta se folosesc alții și e nevoie de toată prietenia regelui Carol, mai pe sus de orice bănuială, pentru a se opune unor astfel de tendințe. Nu vreau să neg că agrarieni trebuie să facă un mare sacrificiu, la care sunt însă obligați, în schimbul oareșoror compensații din partea statului, dacă vreau să rămâie un element de ordine.

Pentru aceste motive, baronul Chlumetzky se declară contra moțiunii, care în adevăr a fost respinsă cu mare majoritate.

Șaguna și Curtea imperială.

(Iulie 1846 pînă la Septemvrie 1849).

De Eugen Brote.

V.

Șaguna în fruntea românilor la împăratul.

De deputațiunea trimisă din mijlocul adunării din Blaj la împăratul cu o petițiune românilor le-gau mari speranțe și nu fără temei. Dacă Insași adunarea a funcționat așa zicând supt *scut împărătesc* fiecare era în drept a aștepta ca și cererile românilor, cari Puchner le va fi adus prealabil la cunoștința împăratului, vor afla considerația cuvenită. Șaguna pare a nu fi împărțit aceste speranțe. El deși conducătorul deputațiunii, nu grăbește deloc cu plecarea la Viena, așa că o parte din deputațiune li apucă înainte și cu nerăbdare solicită și în lipsa capului ei o audiență la împăratul, pe care o și obține. După ce în sfârșit sosește și Șaguna, numai puține zile rămâne el acolo și îndată după audiență pleacă și se oprește trei luni de zile la Pesta.

Șaguna avea, precum se vede, cele mai exacte informațiuni despre situațiunea din Viena. Ne mai simțindu-se sigură în capitală, Curtea se retrăsese la Innsbruck (26 Maiu) și conferința de stat era divizată în păreri asupra modului cum să se reprime revoluțiunea din Viena și cum să procedeze pentru a nu pierde regatul ungar. Camarila lucra și ea în dosul conferinței de stat și archiducele Ștefan continua a domni în Ungaria ca un rege, deși n'avea autorizațiunea aceasta. În drum spre Viena Șaguna a fost primit la Pesta de archiducele și impresiile câștigate la această audiență nu puteau fi altele decât că maghiarii au întreg sprâjinul curții în aspirațiunile lor. Sosit la Viena Șaguna nu putea fi surprins de răspunsul, care împăratul îl dăse crâmpniului impacientat al deputațiunii române (Laurian, Tîpariu, Popasu și Bran) la 7 Iunie. Dacă Șaguna a consimțit ca să se solicite o nouă audiență la împăratul, motivele erau numai de formă, căci în fond nu se putea aștepta un răspuns mai favorabil. *Batthyány* era la Innsbruck, când Șaguna sosise acolo; venise și *Jellacci*, cu o deputație mare croată. Astăzi se cunosc în formă autentică intrigile țesute pe atunci de *Batthyány* și modul cum a știut el să folosească slăbiciunile dela curte în favorul politicii maghiare. Și dacă ar fi rămas ascunse lui Șaguna amănunțele acestor intrigi el știa destul pentru ca să înțeleagă că românii sunt trimiși la Pesta cu cererile lor. În circularul său datat din Pesta 18 Iunie, adevărat 7 zile după audiența din Innsbruck, Șaguna comunică textul în românește al răspunsului împăratului și înșiră în resumat opt »*incă neînfințate bunătăți*», cu care »prea bogata milă a părintescului nostru monarch a învrednicit poporul românesc». Toate aceste »bunătăți» însă erau cuprinse — afară de una — în legile ungurești votate în Aprilie de dieta din Pressburg, »bunătăți» pentru a căror realizare, așa zice Șaguna în circular — »trebuie să ne întoarcem către măritul minister unguresc».

A opta »bunătate», promisă de împăratul, numai la a doua audiență, și pusă de Șaguna în fruntea șirului »că naționalitatea noastră prin o deosebită lege o să se asigure» nu era nici decât aceea ce cereau românii ca națiunea lor să fie recunoscută în mod legal. Uniunea Transilvaniei cu Ungaria era votată și sancționată și numai putea fi vorba acum de altă națiune decât de cea ungară. Curtea cerea garantarea naționalității popoarelor și ministeriul unguresc a consimțit ca împăratul să o promită în răspunsul său românilor.

»Intoarcerea» aceasta spre ministeriul unguresc era problema a cărui deslegare o încercase Șaguna în cele trei luni de zile câte a stat la Pesta după audiența dela Innsbruck. Terenul pe care se putea mișca el aci fără jignirea principiilor sale politice era limitat. Numai cercurile conservatoare politice erau accesibile pentru dânsul; aceste aveau raporturi întinse cu curtea, și nu aprobau politica kossuthistă. Baronul Iosika, cancelarul tran-

Boalele secrete!

surgerea, arderea, stăt la bărbăți cât și la femei, după cum o dovedesc scrisorile de recunoștință se vindecă foarte repede prin medicamentul „Gonotol”. Acest medicament se bea. Prețul unei sticle 6 cor. comanda de 3 sticle cu 12 cor. se expediază franco. Se capătă pe lângă cea mai mare discrețiune dela Farmacia Salvator în Roma nr. 1 (Slavonia).

silvan, se declarase în conferința de stat contra ori căror concesiuni maghiarilor și chiar el a fost care a atras atențiunea curții asupra slavilor și a lui Iellacici. *Baronul Eötvös*, camaradul de școală al lui Șaguna, făcea parte din ministeriu, dar combattea pe Kossuth întocmai ca și Deák. Nicu Batthyány nu mergea după Kossuth, cel puțin așa credea el. Dar Kossuth împingea lucrurile tot înainte, conservatorii erau turliți la părete și la Pesta nu se gândea nimeni serios a „înfrința bunătățile” promise românilor de împăratul. Afară de unele relațiuni oficiale cu ministeriul cu privire la deputațiunea regnicolară și de unele interveniri tot pe lângă guvern în chestiuni mai secundare ne lipsesc date și acte despre activitatea lui Șaguna la Pesta. El părăsește capitala Ungariei de abea după ce generalul Iellacici este reintregat în toate funcțiunile și dignitățile sale de mai înainte (4 Septembrie) și după ce curtea își venise în fire și apucase cu hotărâre un alt drum.

Școala românească.

Piedecile din partea statului.

Ce măsuri va putea lua congresul.

Greutăți de învins.

Șiretlicul legislatorului.

Cui se acordă ajutoare?

V.

În cele de până aci am arătat mizeriile, pe care le crează legea XXVII/907 din punctul de vedere al autonomiei bisericești și a învățământului în suși, în raport cu punctul de mănecare al dreptului nostru public, mai favorabil nouă, de până aci. Tot așa am pus în cumpănă și situația creată activității și persoanei dascălului românesc.

Acum ni se impune să privim chestia din punctul de vedere al străduințelor și puterilor noastre pentru rasul când, cu toate dispozițiile jignitoare ale legii, ar mai fi rămas cuiva o umbră oarecare de optimism pentru viitor.

Ce cere legea dela noi, dela fiii bisericii? Banul de lipsă la întregirea fiecărui salar fundamental învățătoresc până la suma de 1000 cor., respective 1200 cor. la orașe, plus cvincvenalele cari, după 30 ani de activitate dăscălescă, se urcă până la alia mie de coroane.

Suntem noi în stare să prestăm atâta jertvă de bani? Birui-va osul nostru atâta cheltuială? Sunt patru categorii de lucruri, cari pot să urmeze în situația plăților de salare.

Unor dascăli li se vor putea da atât salarele fundamentale, cât și cvincvenalele prescise de lege. Aceștia vor fi cei mai puțini.

Altora dascăli li se vor putea da numai salarele fundamentale, cvincvenalele însă se vor cere din visteria statului.

Altora dascăli li se vor da întregiri de salare dela stat până la suma de 200 cor. și cvincvenalele.

Categoriei din urmă, a patra, li se vor cere în întregiri de plăți dela stat peste 200 cor. și cvincvenalele după lege.

Întrebarea cardinală acum este: cât va afla măritul congres că este numărul școalelor din fiecare categorie de mai sus? Mai ales fiindcă:

a) acordarea ajutoarelor de stat, cari trec peste 200 cor., cum am atins, involvă în sine dreptul necondiționat al statului, de a întări el în ultima instanță pe dascălul ales de credincioși în un astfel de post (§ 21).

b) orice ajutor acordat de stat are urmare specială, cu privire la învățământ, că cele 4 obiecte de învățământ au să se predele pe baza și cu ajutorul planului de învățământ de stat, al manualelor și instrumentelor didactice aprobate de guvern (§ 20).

De aici rezultă:

a) că școale mai ferite de influința statului, atât în privința instituirii dascălului cât și din

punctul de vedere al libertății învățământului, vor fi numai acelea, la cari statul nu contribuie cu nici un banuț. (De notat e, că toate dispozițiile legii pentru învățământul intensiv al limbei maghiare, pretins de lege în § 19 se aplică și asupra acestor școale dimpreună cu controlul sever al statului).

Va rămânea, însă, bisericii în cazurile din această categorie: dreptul exclusiv de numire a învățătorului, o libertate oarecare a învățământului și asigurarea limbei românești ca limbă de propunere la toate obiectele (afară de limba maghiară), — dacă nu vor întreveni arătatele cazuri de schimbarea limbei, în temeiul §-lui 18, pe motivul înscrierii la școală și a altor obligații de altă limbă și lege, pe cari, în senzul legii, nu-i putem eschide;

b) că în cazurile de ajutoare de stat la cvincvenale numai, sau și la întregirea salarelor fundamentale până la suma de 200 cor.; ne va rămânea numai dreptul de instituire a dascălului, iar pe terenul învățământului întră restricție în privința celor patru obiecte de învățământ și ni-se știrbește, deci, întregitatea și libertatea învățământului și drepturile limbii românești de propunere;

c) că în cazul tuturor celorlalte ajutoare de stat, — pe lângă știrbirile arătate, mai perdem și cuvântul ultim la numirea învățătorului.

Ce măsuri va putea lua Congresul.

Măritul Congres, deci, va avea să țină cont de numărul școalelor din una și alta a categoriilor arătate, și să-se întrebe, că, în caz de a susține școale și în cadrele dispozițiilor legii școlare nouă, până la care categorie din cele arătate este în interesul autonomiei bisericii și culturii noastre să si dele consimțământul? Cu alte cuvinte: Până la care categorie a ajutoarelor putem spera să realizăm, prin ajutorul de stat, vr'un folos cultural și bisericesc, fără a angaja biserica la rolul de servitoare a statului în opera maghiarizării noastre pe banii noștri?

Pentru că până la un loc al categoriilor, școala confesională ne mai poate aduce folos deși nu tocmai în măsura așteptărilor noastre: — dar dela acel punct înainte, unde cuvântul din urmă la aplicarea învățătorului trece dela biserică la stat, și unde este violată întregitatea învățământului românesc și libertatea limbei românești de propunere, de acolo înainte înceată și nădejdea că școala poate aduce foloase morale în proporția jertfelor ce se cer credincioșilor.

Greutăți de învins.

Și mai ceva trebuie luat în deosebită socotință: că, adevă, foarte multe cazuri sunt, că salarele și cvincvenalele asigurate până acum de credincioșii noștri, au fost votate mai mult din — insuflețire decât din prisosul pungei pline. De aceia, pe alocurea, cum auzim și vedem, încep credincioșii a murmura contra sarcinelor, și, sub povara aceasta, amenințată cu spargerea bisericii. Ba și mai mult: unele parohii încep a »abzice« dascălului serviciul și plată, fără să știe că nu se poate mântui de el cu proces scurt.

Alte parohii fac altceva: decretează la închiderea de școale, acum ulterior, — celace făcuseră prin Ardeal atâtea și atâtea parohii.

Simțul primejdiei a intrat deci în opinia publică a satelor noastre, iar suprenul for administrativ al bisericii noastre, congresul, nu este permis să treacă cu vederea împrejurarea aceasta.

»Videant consules«, deci, pentru că legea zice (§ 14), cumcă salarele »stabilite deja până acum« (în care categoriile pot intra și îmbunătățirile votate în urma legii nouă!) »nu se mai pot reduce în scopul cererii ajutorului de stat« — și ni-se impune, prin urmare, multă precauție, ca să nu ne băgăm credincioșii în sac cu primejdia de a ne sparge biserica din pricina asta.

Susținerea școalei, mai ales în condițiile codificate de legea de sub întrebare, nu poate merge până și cu risicul acesta. Trebuie să operăm, în situația dată, tot cu posibilitățile cele mai grave, deoarece astfel e legea ce le pricinuește.

■ Dar chestiunea trebuie privită și din un alt punct de vedere, cu totul special.

Șiretlicul legislatorului.

Legislațiunea din 1907 a gândit una și bună: Bună ar fi foarte statificarea tuturor școalelor din țară, dar mai ales cele confesionale populare, din cari răsare primejdia »maghiarofobă«. Statului li-a lipsit, poate și curajul de a pași așa fățiș pe de o parte, pe de altă parte n'avea mijloace materiale. Și dacă finanțele țării nu acoper azi această trebuință, de ce să nu se încerce maghiarizarea — ceea ce e tot atâta — cu statificarea acestor școale, iar prețul de sânge să-l plătească... păgubașii cari sunt confesiunile de altă limbă?

Această supoziție o confirmă dispozițiile fiecărui § din legea menționată.

O confirmă excesiva lărgire a învățământului limbei maghiare.

O confirmă ciungărirea autonomiei bisericești proiectată prin această lege.

O confirmă ciungărirea autonomiei de până aci a învățământului confesional.

O confirmă dispozițiile foarte restrictive referitoare la limba de propunere a școalelor noastre.

O confirmă aceea dispoziție a legii (§ 11), că: »In toate cursurile școalelor de repetiție, limba de propunere este cea maghiară«, și că în școala de repetiție »numai manuale cu text maghiar se pot întrebuița«.

O confirmă desființarea plenitudinii dreptului de până aci al bisericii, de a și institui ea singură pe învățătorii săi.

O confirmă restrângerea chiar și a dreptului ei, de a și putea pune liber, învățătorii provizorii, de azi pe mâne.

O confirmă trecerea dreptului de disciplinare a învățătorului confesional, din mâna bisericii în mâna statului.

O confirmă condițiile grele, pe lângă cari statul va acorda, unde va cere lipsa, ajutoarele din visteria țării în care și noi contribuim ca cetățeni.

O confirmă codificarea în lege a dublelor prestațiuni din partea noastră pentru scopul învățământului din țară, odată ca cetățeni plătiind dări de stat, altă dată în urma dispoziției legii XXVII din 1907, care poruncește să dăm tot ce putem, iar statul e îndatorat a da ajutoare numai începând de acolo, unde înceată puterea noastră de a întregi salarele.

Cui se acordă ajutoare?

Să ne oprim p'un moment, spre a vedea mai de aproape condițiile, între cari va da guvernul întregirile de lipsă la salare și cvincvenale.

Acordarea de ajutoare pe seama școalelor nemaghiare este legată de condiții foarte speciale.

a) cu privire la învățător: Învățătorul să fie bun patriot. (Notez: înainte de legea XXVII/907, nu am avut învățătorii »nepatrioți«. Numai legea aceasta a creat specia aceasta nouă). Învățătorul să cunoască limba maghiară, perfect, în vorbire și în scris, în așa măsură, ca să poată propune în ea, — ceea ce dintr'un punct de vedere nu e desavantaj pentru învățător. Pentru mai târziu, mai ales, se cere să fi produs inomis și rezultatul cerut în §. 19 al legii, ca școlarii să i știe scrie și vorbi pe înțeles în ungurește. Căci la din contră, nu ajutorul, ci disciplinarea îl așteaptă.

c) cu privire la învățământ: Rezultatul, indicat mai sus, din limba maghiară. Învățământul celor 4 obiecte arătate deja să se facă pe baza planului de învățământ aprobat de guvern, cu ajutorul manualelor și revizitelor aprobate de guvern. În special limba maghiară, în numărul de oare stabilit de guvern. (§ 20).

c) cu privire la salele de învățământ: ca aceste să corespundă dispozițiilor §-ului 27 din art. XXXVIII de lege dela 1868, de a fi potrivite contingentului școlarii ș. a. (§. 15 lit. c).

Dacă a-ți încercat toate!

! tot nu s'au trecut durerile reumatice cerești o sticlă de

SPIRT DE GHIAȚĂ

care face să înceteze durere de cap, de dinți, provenite din răceală, ca d. e. teze imediat orice febră, jaughuri în coastă și în spate, se folosește cu rezultat bun. În contra GUTURAIULUI singurului remediu.

Prețul unei sticle 60 litri, o sticlă mare 1 cor. 20 fil., 3 sticle mari sau 6 sticle mici se trimit poro franco.

Cantități mai mici nu se trimit prin postă.

Se găsește și se poate comanda

Szémann Agoston

farmacist,

Hatvan, Főtér nr. 126

Se expădăză și în toate părțile țării.

Scrisoare din Roma.

— Dela corespondentul nostru special. —

Roma și executarea lui Ferrer.

Roma, 15 Octombrie 1909.

De când s'a răspândit vorba, că Ferrer va fi condamnat la moarte, Roma este foarte agitată. Întruniri se fac în fiecare zi, proletariatul și revoluționarii protestează prin scris și prin afișe lipite pe stradă contra guvernului spaniol, care vrea să condamne pe un apostol al mișcării revoluționare; telegrame se trimet din toate părțile Italiei la Madrid și regelui Alfonso al XIII; în sfârșit, o protestare generală contra procesului »injust«, ce se desfășoară în sălile cu ușile închise ale tribunalului militar din Barcellona, și unde acuzatul Ferrer, nu are voie nici cel puțin să aducă martori, cari în fața judecătorilor să cerce să arate neculpabilitatea sa.

Și un adânc sentiment de regret mă cuprinde, gândindu-mă la nevinovatul Ferrer și la modul cum se face justiția, și la manifestațiile de simpatie pentru el și la protestările unei lumi civilizate contra unui act de samavolnicie, de barbarie, criminal poate — și la cea ce se petrece în regala justiție maghiară contra românilor!

Negreșit că telegraful și gazetele străine, v'au adus știrile condamnării și execuției lui Ferrer, căzut victima unei idei și a unei secte; dar gândiți-vă puțin la cea ce se întâmplă în Ardeal, la toate procesele de presă, la toate condamnările bieșilor gazetari, soldați voinici ai condeiului, gândiți-vă la numele românilor cari au fost scrise în condicele temnițelor dela Seghedin și dela Vaș, și puneți în paralel actul de infamie comis contra lui Ferrer și judecata tribunalelor ungurești contra românilor; puneți în paralel protestările vii și energice ale Italiei, Franței, Olandei, Germaniei contra execuției lui Ferrer, și impasibilitatea tuturor statelor, tuturor gazetelor străine, pentru condamnările românilor! Puneți în paralel, și îngroziți-vă!

Ce a făcut Ferrer?

Este acuzat, ca căpșenie morală a revoluției din Barcellona de acum trei luni

Un revoluționar deci! Un revoluționar — poate justificat, nu discutăm aceasta — dar un revoluționar contra unui *principiu de stat*.

De ce culpă sunt acuzați românii noștri?

De revoluție contra statului, când cer dreptul de a vorbi, de a se ruga în biserică, de a simți românește!

Și gândiți-vă la revoluția sufletelor din Europa contra condamnării lui Ferrer și la impasibilitatea tuturor la condamnările românilor.

Nici un comentariu nu mai este de lipsă. În Ardeal, românii vor să trăiască românește; în Spania, Ferrer și partizanii lui, voiau schimbarea dinastiei, voiau republica.

Este marea demonstrația ce se face în Roma și în Italia și în Franța pentru Ferrer; este epică lupta românilor, cu atât mai măreață, cu atât mai eroică, cu cât temnițele se umplu de martiri ai românismului, martiri ai căror nume nu se trimbițează în lumea întreagă, dar care rămâne săpat în inimile tuturor românilor, ca un simbol sacru.

Zilele trecute, la redacția »Tribunei« — am citit în ziar — s'a făcut o perchiziție, ca să se găsească manuscriptul unui articol care a fost publicat în »Tribuna«, și care complotază contra siguranței statului maghiar. Este vorba de protestul medicilor români din regat, refuzând să ia parte la congresul de medicină din Budapesta.

Girantul »Tribunei« va fi condamnat la temniță; ziarul la câteva sute de coroane amendă, pentru răsvrălire. Cine protestează? Cine?

Europa, nu se mișcă, decât când este vorba de revoluționari; când este vorba de individualitatea națională a unui popor, cui îi pasă?

Și pe când aceste gânduri triste îmi vin supt condei, în Roma tramvaiele nu mai circulă, prăvăliile sunt închise, soldații au în apărarea lor ambasadere spaniole și pe cea rusă, lucrătorii strânși într-o întrunire publică, aclamă pe oratorii cari strigă guvernului spaniol vorba »infamie« pe toate tonurile, iar bieșii turiști, englezi, americani, nemți, se uită răzăciți cu »Bedekerul« în mână la dreapta și la stânga, nepricepând nimic, așteptând un tramvai, care nu mai vine.

Iar cerul, cerul se întinde albastru senin peste marea Romă, soarele cald umple strada cu un

potop de raze blonde, lumea trece încet prin umbră, cu pălării de paie, cu umbrele de soare, în această zi de jumătate Octombrie.

Ce-i pasă soarelui și timpului de frământările ce se petrec în sufletul cetățenilor romani? Timpul trece mereu, ceas cu ceas, ducând tot mai mult spre eternitate această cetate menită să fie eternă.

Coresp.

Presă din Regat și Centenarul Mitropolitului Șaguna.

Un vânt curat de înviere a înțelegerii vieții noastre culturale și bisericești pornește din toată presa ziaristică din Regat, și acest vânt a luat ființă dela viața plină de fapte mari ale lui Șaguna, căci acum noi nu am pomenit rugăciune de moarte, ci am pomenit rugăciunea că vom urma cu sfințenie viața glorioasă a aceluia arhieru care trăiește viu în istoria neamului.

Așa în ziarul »Minerva« d. Ioan Slavici, scrie un articol »Sărbările culturale dela Sibiu«, cu cunoscuta autoritate, și cităm: »acestui păstor sufletesc trimis de Dumnezeu se datorește întemeierea autonomiei bisericești a fraților ortodocși din Ardeal și Ungaria. El a stat, peste douăzeci de ani, dela 1848 până la 1868, în fruntea tuturor luptelor bisericești, culturale și politice ale românilor din Ardeal, ca un bărbat din cei mai luminați, care a izbutit să câștige până și la Viena o influență hotărâtoare în treburile românești. Astăzi când evenimentele politice extraordinare legate de criza constituțională ungară par a fi gâdii să învie epoca transformărilor radicale în Ungaria, sărbătorirea Mitropolitului Șaguna apare într-o lumină cu totul caracteristică și pentru orientarea politicii românești din regatul ungar«.

D. N. Iorga, prin »Neamul Românesc« închinat în întregime memoriei lui Șaguna, prin articolul din frunte »Învierea lui Șaguna« între altele spune: »În toată viața lui el a luptat — și a izbutit — pentru trei scopuri culturale și morale, afară de scopul politic, al organizării bisericești autonome, pe care l-a atins.

A vrut să facă din preoții săi oameni de cultură și de conștiință, și reprezentanți adevărați ai nației românești.

A vrut să înalțe demnitatea unui arhieru român așa de sus, în cât să poată sta alături cu cei mai măndri reprezentanți ai oficialității civile și militare.

A vrut ca această biserică, de cultură și demnitate, să fie pentru cei de altă lege și de alt neam cetate de cremene cu porțile închise, iar mai departe: »...pe când Șaguna găsea uși deschise și ascultare respectuoasă pretutindeni, până la Palatul Împărațesc, acum căpeteniile religioase și naționale ale românilor sunt tratate peste umăr de te miri ce trecător consilier ministerial, și, față de oameni ce nu știu să-și ție prestigiul, oficialitatea cutează a bate din picior și poate cu uimirea ei, se vede ascultată«, și cu vorbe de mărgărintor încheie: »Și de aici e bine ca măcar câteva ceasuri, Șaguna să iasă din mormânt, — omul de lume, omul de carte, stăpânitorul cu cârja în mână, Domnul românesc de Biserică, ținând crucea de asupra slăbiciunilor și pătimitor!«.

Tot în »Minerva« învățatul archimandrit I. Scriban, prin articolul »Mitropolitul Andrei Șaguna« spune: »Ca un rege mare în sfîrul unui popor independent, așa stă figura lui Șaguna în istoria poporului român ortodox din Transilvania«. »... Pentru acela în mitra de arhieru a lui Șaguna ni se pare că vedem în acelaș timp coroana de rege căci la el una cu alta să confundă. În fapt a fost numai singură mitra, dar în adevăratul rol în care orice mitră trebuie să fie: maximul de activitate și de jertfă pentru neamul și turma pe care Dumnezeu și-a încredințat-o, căci nu degeaba și arhierul să încoronează ca și un rege«.

În »Voința națională« în articolul »Andrei Șaguna« să scrie: »Atanasie Șaguna îmbrățișa, în dragostea sa, nu numai pe Românii dela miazănoapte de Dunăre, dar și pe cei dela miază-zi căci el era Aromân«, — mai departe: »până la dînsul biserică Românilor ortodocși nu avea drept scris în vre-o lege, ci era și ea și clerul ei numai îngăduite; episcopul Românilor trebuia

să-și cerceteze poporul numai însoțit de poliție, iar la biserică nu să îngăduia să aibă turn și clopote!«

Di P. Gârboviceanu, scrie în foaia pentru popor »Albina«: »...Biserica așa cum e organizată de mintea mare și luminată a lui Șaguna e pentru Românii ortodocși de peste munți înțelesul lor protector; soarele care îi încălzește și-i luminează în viață. Șaguna a ridicat ca prin minune vaza preoțimei; El a făcut din preoți, conducători luminați și inimoși ai poporului. Șaguna a fost un adevărat Messia pentru Românii ortodocși de peste munți; un adevărat trimis al lui Dumnezeu în serviciul Românilor. Șaguna a venit când Românii se aflau la cea mai primejdioasă cotitură a vieții lor națională. De aceea numele lui Șaguna e mare și va sta scris pentru vecie în cartea vieții neamului românesc; de aceea virtuțile vieții lui vor servi ca pildă binefăcătoare pentru întreg neamul românesc«.

Ne-am mărginit a reproduce spicuri din articolele foilor celor mai însemnate din regat, — să înțelege dela sine că toate zierele și cele din orașele din provincie au vorbit despre sărbătorirea centenarului Mitropolitului Șaguna; ceace înseamnă că din cadelnita simțământului național s'a ridicat fumul jertfei către viața glorioasă a lui Șaguna, ca ea să resfrângă o nouă viață națională și politică ce datorii suntem a o urma.

Scrisori din București.

Ofițerii ruși în România. — Bleriot în București. — Congresul chelnerilor.

Micul Paris al orientului a fost săptămânile acestea salonul de primire al atâtor oaspeți sosiți de peste mări și țări îndepărtate.

După vizita excursioniștilor francezi, cari au făcut ca pentru o clipă să ne simțim atâta de aproape de sufletul celor de aceeași origine cu noi, avem acum de înregistrat vizita ofițerilor ruși, cari au venit în România supt conducerea generalului Kaulbars, cunoscut din războiul ruso-japonez.

Ofițerii ruși, în număr de 27 sunt toți membri ai societății istorico-militare din Petersburg. Ei au venit ca să viziteze localitățile istorice din România.

Ofițerii români le-au făcut o primire călduroasă. La Galați, unde au debarcat Sâmbăta trecută, ofițerii ruși au fost întâmpinați de d. general Warthade, comandantul corpului al treilea de armată și de toți ofițerii superiori din garnizoană. În onoarea lor s'au dat mai multe banchete atât la Galați, cât și la Brăila, Constanța și Sinaia.

O scenă duioasă s'a petrecut la Constanța: Un veteran român, care a luptat în războiul dela 1877—78, a oferit generalului Kaulbars o fotografie a veteranilor români și ruși, cari au luptat alături acum treizeci și mai bine de ani. Kaulbars și-a descoperit capul în fața fotografiei, a privit-o lung și cu ochii uzi de lacrimi a îmbrățișat pe veteranul român, sărutându-l pe amândoi obraji.

La Constanța și la Sinaia oaspeții ruși au fost primiți în audiență la M. S. Regele Carol. La Sinaia li s'a oferit un dejun la Castelul-Peleș. Cu aceste ocazii, M. S. Regele a salutat pe ofițerii ruși cu următoarele cuvinte:

»Salut cu o vie bucurie pe foștii miei tovarăși de arme ca oaspeții noștri la Sinaia și sunt fericit a avea acest plăcut prilej de a reînoui asigurarea prieteniei și sincerei afecțiuni ce am pentru M. S. Împăratul, augustul vostru Suveran.

Făcând urările cele mai călduroase pentru fericirea Sa și pentru aceia a M. S. Împărătesei, precum și pentru gloria armatei imperiale de care mă leagă atâtea amintiri prețioase și scumpe inimei mele, ridic paharul meu în sănătatea Majestăților Lor Împăratului Nicolae și Împărătesei Alexandra Feodorovna«.

După ce vor vizita mai multe localități istorice de lângă Focșani și Rîmnicul-Sărat, generalul Kaulbars se va întoarce la Odesa, iar ceilalți ofițeri vor trece în Bulgaria.

Urmând invitației clubului automobiliștilor români, Bleriot, faimosul aviator, care a trecut în zbor Canalul Mânecei, va sosi luna aceasta la

București spre a face cu aeroplanul său mai multe ascensiuni de-asupra câmpului dela hipodrom.

Știrea aceasta a produs destulă senzație printre bucureștenii dornici de lucruri noi. Prin cafenele, pela restaurante nu se vorbește decât despre apropiata sosire a unui zburător.

Pentru această distracție nouă oferită cetățenilor Capitalei, aviatorul francez va primi suma rotundă de 50 de mii de lei. Pregătirile pentru primirea lui se fac de pe acum cu mult zor. Este în orice caz un eveniment important acesta. Dar cam pipărat pentru un an de secetă și criză economică.

În timp ce la Craiova decurge în cea mai mare liniște congresul băncilor populare, unde se discută chestia ridicării economice a păturei țărănești, la Ploești s'a întrunit congresul tuturor chelnerilor din țară. Lăsând la casă șervetel și farfuriile și îmbrăcând fracul și ghetetele de lac, chelnerii s'au grăbit cât mai mulți a lua parte la acest congres, pe care l-au botezat al *lucrătorilor chelneri*.

Primul lucru ce l-am făcut a fost că am dat o telegramă doctorului Rakowski, expulzat acum doi ani din țară pentru atitudinea sa nepatriotică. L-am salutată și i-am făgăduit că ei, chelnerii vor stăruî din răspuțeri ca agentul bulgar să fie reimpatriat.

Congresul își are hazul lui, mai ales când se întitulează al lucrătorilor chelneri și se ocupă cu chestia lui Rakowski. Ba nu zău. Dar chelnerii sânt și ei lucrători. N'or fi văzând acești oameni, cari trăiesc din bacșisuri, din mila și dărnicia publicului că sunt ridicoli? și după-ce se vor întoarce dela congres, vor face aceleași complimente și vor alerga cu aceiași grabă la auzul lui Țal, că plec!

Ei, cari au pus la cale politica țării în congresul dela Ploești!...

Coresi.

Congresul național bisericesc.

Episcopia Timișorii.

— Dela trimisul nostru. —

Sibiu, 15 Octomvrie.

O chestiune, care va fi mult timp discutată, a izbucnit într'o fulgerare repede și trecătoare în congresul de azi: chestiunea episcopiei de Timișoara. Bătrânul fruntaș al Timișorii, d. Emanuil Ungureanu a propus congresului să numească o comisiune specială care să desbată chestiunea asta. Faptul acesta arată că ea începe să iasă din faza unei dorinți platonice și după 40 și mai bine de ani ea începe a lua trup. Totuși ideea unei episcopii la Timișoara va întâmpina încă până la realizare multe greutăți.

Azi congresul a ales comisiile și a acordat concediile.

Iată amănunte.

I. P. S. Sa metropolitul deschide ședința.

D. Partenie Cosma prezintă raportul comisiunii pentru candidare.

Propune ca comisiile să se alcătuiască astfel:

Membrii biroului: M. Voileanu, V. Tordășianu, protopopul I. Georgea, Șt. Popa, Dr. Gh. Proca, L. Triteanu, Dr. I. Papp, Dr. Gh. Popa, V. Olar, Gh. Olar.

Comisiunea de verificare: A. Ghidiu, Dr. I. Senchea, Dr. Popa.

Comisia de organizare: Dr. I. Pușcar, F. Musta, A. Hamza, Dr. N. Oncu, Dr. Opreanu, I. Trăilă, Dr. Gh. Dobrin.

Comisiunea bisericească: Gavril Cosma, Em. Ungureanu, I. Roșca, V. Mangra, I. Bădescu, I. de Breda, Dr. Almășanu, Dr. V. Braniște, N. Zigre, Dr. Șt. Petrovici, Dr. A. Novac.

Comisiunea școlară: R. Ciorogariu, V. Damian, Popovici, V. Oniș, Dr. Vlad, V. Goldiș, P. Drăgălina.

Comisiunea financiară: Dr. I. Cristea, N. Roxin, M. Popovici, Dr. Comșa, Dr. N. Vecerde, C. Lazar, P. Rotar, Titu Hașeg, Corneanu și Ionaș.

Comisiunea petiționară: Lazar Olar, Herman, Dr. V. Predea, Pahone, Gh. Feier, Gh. Breban, Novac.

Comisiunea fondului Gozdu: N. Ivan, Tr. Putici, A. Ghidiu, Dr. Marghita, Dr. Rozvan, Gh. Dobrin, V. Braniște, Anton de Mocioni, Dr. Petrovici.

D. Emanuil Ungureanu propune instituirea unei comisiuni speciale pentru a studia chestia episcopiei de Timișoara și propune ca ea să se compună din 9 membri: 6 mireni și 3 preoți, câte trei din fiecare dieceză. Propune pe următorii membri din arhidieceză: M. Voileanu, Dr. Almășanu, P. Cosma din dieceza Aradului, Dr. Tr. Putici, Anton de Mocioni, E. Ungureanu, din dieceza Caransebeșului, Dr. Gh. Popovici, Dr. Gh. Dobrin, Dr. Șt. Petrovici.

Părintele V. Mangra cere ca un membru să fie ales din partea ungureană a diecezei Aradului, fiind cei propuși toți din Bănat. Propune în locul protopopului Dr. Putici pe părintele Roman Ciorogariu.

Se primește după oarecare discuție.

Părintele M. Voileanu prezintă rapoartele consistorului mitropolitan între cari se află și unele foarte importante ca acela în afacerea limbii de catechizare, a noului regulament al școlilor primare, a noului regulament despre alegerea protopopilor.

Se ia act.

Raportul mai prezintă cererile de concediu. Au cerut concediu pe tot timpul sesiunii deputații Ion Budințeanu, Constantin Burdea (Strigăte: *!i dăm bucuros!*) Dr. Nicolae Ionescu (*Face foarte bine că nu vine!*) a produs certificat medical precumcă-i bolnav (Răsele) Zaharia Miulescu, I. Novac, Dr. I. Roșu, Dr. Gh. Roxin, Ioan Russu-Sirlanu și baronul Duca. A cerut pentru o parte a sesiunii, pe câteva zile: Virgil Oniș, Gherasim Sârbu, Dr. Ioan Suciu și Mihail Velic.

Se încuviințează toate concediile cerute.

Mitropolitul ridică ședința, stabilindu-se viitoarea ședință pe a doua zi la orele 10. După prânz au lucrat comisiunile.

O manifestație contra episcopului Aradului.

Pretutindeni aici în Sibiu indignarea contra episcopului Aradului e mare. Nimeni nu vrea să-i ierte că a fost la statuia lui Kossuth. Ieri, după deschiderea congresului, deputații s'au dus corporativ la mitropolitul ca să-i facă onorurile. Ei au refuzat însă să facă onorurile episcopului I. I. Papp care se află găzduit tot în palatul mitropolitan. Deputații în frunte cu d-nii Vlad, Oncu și Petrovici au declarat că nu vor merge la acela care a fost să se închine memoriei lui Kossuth. Unii au refuzat să ia parte și la masă. Cazul este viu comentat și primit cu simpatie de lumea de-aici.

Reprezentațiile.

Reprezentația dramei lui I. Miclescu »Jertfă«, care a avut loc joi, în »Teatrul orașenesc«, a fost la înălțime. S'au ilustrat simpatice în rolurile lor, mai cu seamă d-na Vătășanu și d-șoara Claudia Goga. »La șezătoare«, icoană din popor într'un act, text de d-nii C. Sandu Aldea și I. Borcia, muzica de Dr. T. Brediceanu, a desăvârșit într'un chip foarte strălucit ansamblul serbărilor românești din Sibiu. »La șezătoare« s'a dat pentru a doua oară, Vineri după amiază, tot în »Teatrul orașenesc«.

Scrisoare din Paris.

Avânt românesc. — Secția Ligei culturale. — Cum s'a constituit societatea. Comemorarea lui Eminescu. — De Max și românii. — Cine a influențat pe Eminescu? —

Aseară, mare tâmbălu, în cartierul latin: în urma unui apel al studenților, cetățenii parizieni au fost convocați să protesteze împotriva asasinării anticlericalului spaniol Ferrer.

Să mă ierte iubiiții cetitori ai »Tribunei«, că nu le pot face un tablou mai amănunțit al acestei protestări, care trebuie să fi fost una dintre cele mai interesante, — dar pricina absenței mele e datorită unei sărbători mult mai înălțătoare și mult mai interesante pentru noi românii: în Parisul vesel, unde lumea — românii în special — vine să petreacă, unde se știe că tinerimea uni-

versitară, în majoritate, își perde vremea la jocul de cărți sau cu femeile pierdute.

La Paris în lupanare de cinisme și de lene, în Parisul acesta, zic, tinerimea română, mai idealistă și mai entuziastă ca generațiile precedente, a ținut înălțătoare ședință festivă a societății de curând formate, »Secția din Paris a Ligei pentru unitatea culturală a tuturor românilor«.

Nu mi-a fost mică bucuria să văd pe tinerii și eleganții români din Paris, cu mustațile rase or tunse, pe cari îi întâlneam pân'acum la cafea, prin teatre sau pe câmpul de curse, — adunați, pentru înălțătoare ședință în sala Voltaire, peste drum de teatru Odeon. Au fost mulți membri ai coloniei române aseară. Prin insistențele harnicului comitet al noii societăți — al cărui suflet sânt d-nii Titus Gancea și Gheorghe Măcărescu — s'au invitat o mulțime de români, cari au comemorat aniversarea morții lui Mihail Eminescu.

Înainte de a vorbi despre serbarea de aseară, să spunem câteva cuvinte despre noua societate.

Ea s'a constituit acum câteva săptămâni, într'un înălțător elan. Născută din câteva convorbiri pe malul Senei, noaptea, în lumina poetică a felinarelor din fața teatrului Sarah Bernhardt, — între d-nii avocați Gheorghe Măcărescu, Vintilă Ardeleanu și amicul nostru Victor Eftimiu, — ea a luat ființă peste câteva zile, în cofetăria românească Botez, din me des Ecoles.

Au asistat, la ședința de constituire, d-nul colonel Cristodorescu, lt. Manolescu și o mulțime de licențiați în drept și de studenți, din țară. D. Econom, fost președinte al tribunalului studențesc a dat citire statutelor, cari au fost comentate și combătute în parte de d. avocat Ardeleanu, după votarea lor, s'a procedat la alegerea comitetului. Societatea n'are președinte. Secretar a fost ales d. doctorand Titus Gancea, iar casier simpaticul Dr. Emil Erbiceanu.

D. George Măcărescu, cunoscutul naționalist, fost președinte al societății studențești »Solidaritatea« din Iași, și căruia i-se datorește mai mult ca oricui înființarea acestei societăți, d-nii avocați Bobeș și Nicolaid, dl Pompilian și distinsul licențiat în filosofie Stefanescu, au fost aleși membrii în comitet. Câteva zile după constituirea societății, membrii fondatori s'au fotografiat în grup, spre aducerea aminte a celor dintâi zile de viață a Ligei-Culturale, secția Paris...

Serbarea de aseară a fost prezidată de d-nul Roques, profesor de filologie comparată și limbi orientale, la Sorbona. D-sa a dat cuvântul dlui secretar Gancea, care a cetit procesul verbal al primei ședințe și a încunoștiințat autorizația Ligei din București, sosită în aceeași zi.

Marele tragedian de Max, care oricâtă glorie are pe scena franceză, nu-și uită patria, și care a răspuns cu multă dragoste la invitația comitetului a cetit în românește, poeziile »O rămâi, rămâi la mine« și »Somnoroase păsărele« de Eminescu. D-sa era foarte emoționat, simțindu-se în mijlocul atâtor compatrioți cari îl priveau cu dragoste. — I-a tremurat glasul aseară, — puternicul glas care nu tremură nici-când atacă cele mai grele roluri din repertoriul clasic. D-sa a fost aclamat membru de onoare a societății.

După De Max a vorbit d. Măcărescu despre rostul Ligei culturale, apoi despre »Naționalismul lui Eminescu« d. Ștefănescu. Într'o frumoasă limbă arhaică și cu multă înflăcărare, d-sa a evocat simțirile românești ale sârbătoritului poet. Urmează apoi cuvântarea dlui Victor Eftimiu, despre Eminescu. D-sa schițează viața și importanța poetului în progresul cultural al neamului românesc și cetește câteva fragmente din articolul dlui Il. Chendi, »Aniversara morții lui Eminescu«.

D. președinte Rocques, într'o spirituală paranteză »dă cuvântul« d-șoarei Cinsky, care cântă admirabil »Ce te legeni codrule«; urmează domnișoara Solacolu, absolventă (premiul I.) a conservatorului de aici, care execută la piano, cu măiestrie, »Doina«, cucerind aplauzele sălei.

D. Victor Eftimiu citește superbe versuri din »Satira« a treia a lui Eminescu; s'au aplaudat mult fragmentele din poezie cari privesc pe românii din Paris, din vremea poetului:

Ne-ai venit apoi drept minte
O sticlură de pomadă
Cu monoclu 'n ochi... drept armă
Beişor de promenadă
Vestejiţi fără de vreme
Dar cu creier de copil,
Drept ştiinţa având în minte
Vre un vals din Bal-Mabil;
Iar în schimb de averea toată
Vr'un papuc de curtezană, —
O, te admir progenitură
De origină romană!..

Urmează apoi câteva mici cuvântări d'ale membrilor societăţii, după care d. Roques încheie şedinţa, — ca să combată apoi într'un cerc restrâns, părerile expuse de d. Eftimiu în conferinţa despre Eminescu.

D. Roques, care cunoaşte bine limba românească, susţine că Eminescu nu e un produs al culturii germane, cum a spus conferenţiarul, ci a primit, indirect, cultura romanticilor francezi..

Probabil că ilustrul profesor la Sorbona va fi interpretat greşit părerile amicului nostru, învinuindu-l că ar fi afirmat că Eminescu îşi datoreşte genialitatea, culturii germane.

Nu fiindcă a citat pe nemţi a fost mare Eminescu, ci fiindcă a fost... Eminescu.

Şi dimpotrivă, — precum a spus d. Victor Eftimiu — dacă Eminescu ar fi avut o cultură franceză, ar fi avut versul mai uşor, s'ar fi îngrijit mai mult de curăţenia limbii şi ar fi îndepărtat multe obscurităţi, cari îi întunecă parte din operă.

Trecând peste acest mic incident, serbarea de aseară s'a terminat cu cuvenita strălucire. D. Roques a fost aclamat membru de onoare al ligei, — şi Românii şi au câştigat astfel un nou prieten de seamă.

15 Octomvrie.

Coresp.

Din România.

Cercurile culturale din sate. Unii din ţăranii cei mai cuminiţi şi ageri la minte îi avem noi poporul românesc, însă cu toate eforturile şi paşii răpezi ce i-am făcut în cultură în patruzeci de ani ni-a fost peste puţin a avea o ţărănie ştiitoare de carte aşa cum o au popoarele cu civilizaţie de sute de ani. Pentru că ţăranul citeşte puţin, însă în schimb prinde încă în judecata lui sănătoasă tot ce-i bun; de aceea de câţiva ani, prin sate s'a format cercurile culturale, unde până acum învăţătorii şi preoţii erau însărcinaţi a vorbi pe înţelesul norodului despre acele chestiuni, cari, în întâiul rând interesează viaţa sătenilor. Însă ca constatare tristă, majoritatea preoţilor nu lucrează cu tragere de inimă ca învăţătorii, şi apoi sânt atâtea elemente la sate, ca: doctori de plasă, administratori de plasă, doctori veterinari, ce ei ar fi îndrept să vorbească despre gospodărie, sănătate, trei ca unii ce au carte mai multă şi sânt în măsură a cunoaşte lipsurile din organizaţia noastră socială. Dar nici dintre aceştia până acum nu au avut această grijă, decât foarte puţini, de oarece spre nefericire e o mare depărtare între oraşeni şi ţărani, căci nu s-a făcut apropierea de inimă şi suflet, de o importantă capitală pentru viaţa noastră etnică, politică şi socială. Anul acesta din nou, din partea celor în drept, se iau măsuri serioase pentru a se ţine regulat şi de toţi acei funcţionari ai statului care prin diferite ocupaţiuni ale ramurei sociale trăiesc în mijlocul poporului.

Între altele s'au propus ca judecătorii de prin sate să fie cuvântări şi despre legile judecătii, căci mai toţi sătenii au nevoie, şi mai nici unul nu cunoaşte în chestiunile proceselor, cu toate că ei să judecă cel mai mult, mai cu seamă de natura cumpărărilor sau neînţelegerilor cu împărţirea pământului. Din ziua de 15 Oct. v. va începe activitatea cercurilor culturale din sate şi-n această privinţă, la Bucureşti, la Cassa Şcoalelor, conferenţarii s'au adunat pentru a pune la cale un nou program de activitate cât mai folositor, supt preşedenţia dl. M. Popescu, administratorul acestei instituţiuni. Au luat parte dl. M. Sadoveanu, G. Coşbuc, St. O. Iosif şi Ciocârlan, nu ne indoim, că câtă vreme avem în frunte pe cei mai aleşi scriitori ai neamului nostru se va înţelege în mod demn marele rol ce-l au aceste cercuri culturale. Ele sânt un fel de şcoli mere de unde, ţăranul matur, poate foarte bine fi îndrumat spre o viaţă sănătoasă din toate punctele de vedere.

Centenarul lui Şaguna.

Serbările din Sibiu

— Dela trimisul nostru. —

Sibiu, 17 Octomvrie.

Capitala bisericească a românilor ortodocşi din Ungaria a serbat azi centenarul naşterii lui Şaguna. Prin solemnitatea ei externă, serbarea a fost destul de frumoasă şi impunătoare, dar trebuie să găsim că sentimentele cari au prezidat la serbarea de azi nu au putut fi adevăratele sentimente de evlavie şi închinare către marele metropolit şi către opera şi spiritul lui. Cei ce pângăresc biserica noastră din scaunul arhiepiscop prin fapte şi uneltiri pe cari le cunoaşte lumea românească întregă, nu pot avea adevăratul sentiment de respect pentru cel pe care-l sărbătoresc şi toată sărbătoarea a purtat în mod fatal pecetea nesincerităţii fariseice; a fost o formă fastoasă cu simburile putred.

Mult mai sincere au fost serbările pentru Şaguna cari s'au ținut în celelalte centre româneşti. În Braşov bunăoară ea a fost inspirată de nota sincerităţii pentru marele întemeietor al liceului de acolo, adevărat focar al culturii româneşti. Aceiaş notă de sinceritate a avut-o şi serbarea din Sălişte. Şaguna a fost deputatul Săliştei şi a dăruit ecestei funtaşe comune toate diurnele sale de deputat, iar suma aceasta peste vre-o 50 de ani se va ridica la suma de 200.000 de cor. din cari se va ridica o şcoală înaltă în fostul cerc al deputatului Şaguna.

Iată unele amănunte asupra acestor serbări.

Serbarea din Sibiu.

Dimineaţa la orele 9 s'a celebrat o liturghie în sfânta biserică catedrală. Serviciul divin s'a oficiat cu un mare aparat şi cu multă solemnitate religioasă. Au slujit P. S. Sa episcopul Aradului I. I. Papp, archimandrii Vasile Mangra, Augustin Hamza, protopopii Dr. E. Roşca şi Dr. I. Cristea, protopopii Dr. I. Stroia, Dr. T. Putici, I. Pepa şi diaconii Dr. V. Stan şi V. Câmpeanu.

Vastul naos al catedralei s'a umplut de lumea românească din Sibiu şi de multă lume străină, venită la centenar. Au azistat peste o mie de persoane. Afară de membrii congresului, prezenţi în număr complet, între ei d. Anton Mocioni, am remarcat pe delegaţii partidului naţional român, d. Gh. Pop de Băseşti, preşed. partidului Vasile Lucaci, Dr. Ştefan C. Pop, deputaţi, apoi dintre oaspeţii veniţi din România d-nii Constantin Dissescu, fost ministru de instrucţie publică, profesorii universitari Gh. Munteanu-Murgoci, Simion Măndrescu, Iules Brun, redactor la ziarul »La Patrie« din Bucureşti, Ion Morandini, directorul general al vâmlor, Constantin Mille I. Russu-Abrudeanu şi Nicolae Dnnăreanu.

Au mai azistat şi reprezentanţii societăţilor învăţătoreşti din dieceza Aradului, d-nii Iosif Moldovan şi Dumitru Popovici pentru societatea din comitatul Arad, d. Vasile Sala pentru societatea din Bihor şi Iuliu Vuia pentru societatea bănăţeană.

Corul mixt a executat răspunsurile, dirigit de d. profesor Timotei Popovici. După liturghie s'a oficiat un parastas pentru sufletul lui Andrei Şaguna. La această sf. slujbă a servit şi I. P. S. Sa metropolitul, apoi archimandrii Puşcariu şi Musta cari încă s'au îmbrăcat în odăjdii.

După parastas metropolitul a rostit o cuvântare despre meritele lui Şaguna pentru biserica noastră, cuvântare pe care a adresat-o în formă de pastorală circulară preoşimii sale.

Delegaţii partidului naţional la mitropolitul.

O delegaţiune a partidului naţional român s'a prezentat după serviciul divin la mitropolitul. Delegaţiunea avea în frunte pe badea Gheorghe Pop de Băseşti, şi se compunea din deputaţii Dr. V. Lucaci, Dr. N. Oncu, Dr. Şt. C. Pop, Vasile Goldiş, Dr. A. Vlad, Dr. Gh. Popovici, Dr. I. Suci, Dr. Şt. Petrovici, Vasile Damian, Dr. A. Novac şi alţi fruntaşi.

Badea Gheorghe Pop de Băseşti a rostit o cuvântare în care l-a felicitat pentru gândul fericit ce a avut de a serba amintirea lui Şaguna.

El a făcut declaraţia că partidul naţional lucrează pentru binele bisericii, al neamului şi al ţării.

Mitropolitul a răspuns mulţămind pentru călduroasele cuvinte ale preşedintelui şi a spus că deşi aparenţele arată contrarul, şi el luptă pentru acelaş scop impus de popor pentru care luptă deputaţii noştri şi că numai căile lor se deosebesc, dar ţinta e aceeaş (?). A mai declarat că *comitetul naţional e adevăratul urmaş şi reprezentant al politicii lui Şaguna. A mulţămint încă odată lui badea Gheorghe.*

După această recepţiune a avut loc un prânz la mitropolitul la care a participat şi deputatul Vasile Lucaci.

Serbarea dela seminar.

La orele 6 p. m. avut loc o serbare în sala de solemnitate a seminarului Andreian, dată de societatea »Ion Popasu« a seminaristilor. Corul dirigit de profesorul T. Popovici a cântat cu obișnuita frumuseţe şi precizie două bucăţi, una de Adam şi alta »Pribeagul« de Dima.

S'au ținut două conferinţe. Directorul seminarial Dr. E. Roşca a arătat meritele lui Şaguna, înfiinţatorul seminarului şi tipografiei arhiepiscopice. Stilul şi limba părintelui Roşca au lăsat mult de dorit. Am fi aşteptat ca un profesor, directorul unui seminar românesc să găsească o formă mai curată şi mai literară şi să se ştie avinta la o înălţime oarecare a gândirii şi simţirii. A mai vorbit şi un cleric, Nicolae Cristea despre creştinism şi cultură.

În general s'a simţit în această serbare lipsa unei cuvântări care într'o formă originală şi îngrijită să exprime cu putere sentimentele de care era însufleţită lumea întreagă pentru marele arhieru şi să spuie tot ceea-ce trebuie spus în asemenea ocaziune despre Şaguna. A lipsit mai ales o caracterizare cuprinzătoare a personalităţii lui, izvorită dintr'o gândire sintetică şi din cunoaşterea adincă şi amănunţită a vieţii şi individualităţii lui. O modestă părere: cel mai indicat pentru asta ar fi fost acel care a scris în baza unei munci ştiinţifice, monografia lui Şaguna şi discursul ce s'a rostit la Sălişte s'ar fi potrivit să fie rostit în Sibiu. În felul acesta măcar, serbarea ar fi căpătat o notă de sinceritate şi comemorare demnă de cel sărbătorit.

Serbarea de mâine din Răşinar.

Mâine dimineaţa la orele 8 un mare convoi de trăsuri va pleca la Răşinari unde se va serba la mormântul lui Şaguna un parastas. Serbarea făgăduieşte a fi foarte impozantă. Vor participa afară de arhieru şi de toţi membrii congresului un mare număr de intelectuali din Sibiu şi din prejur. Poporul va veni din satele dinprejur în căruţe la mormântul lui Şaguna spre a da prinosul recunoştinţii sale curate şi sincere marelui reîntemeietor al bisericii sale naţionale.

Serbarea din Braşov.

(Telegrama corespondentului nostru.)

Braşov, 17 Octomvrie. Astăzi s'a serbat aici cu mare solemnitate centenarul marelui metropolit Şaguna. Dimineaţa la orele şase, zece treasuri au vestit prin buibuitul lor însemnătatea acestei zile. La toate cele patru biserici româneşti ale oraşului clopotele au chemat pe credincioşi la sf. liturghie. La biserica sf. Nicolae a celebrat părintele Dr. V. Saftu şi Ion Prişcu sf. liturghie. A asistat lumea întreagă românească şi elevii liceului şi celorlalte şcoli. Corul lui Dima a cântat frumos şi plin de evlavie, coborînd în sufletele tuturor sentimentele cele mai adânci.

După liturghie s'a oficiat un mare parastas iar după aceasta toţi cei de faţă au plecat în lung convoiu dela biserică pe strada Prundului, spre liceul românesc.

Căderea acestei şcoli care îşi datoreşte fiinţa marelui arhiepiscop iera împodobită în minunate ghirlande de verdeaţă şi de flori.

Sutele de elevi de toate categoriile au umplut vasta sală de solemnităţi unde s'a ținut o şedinţă comemorativă. Portetul lui Şaguna e decorat cu verdeaţă. Coridoarele şi salele dimprejur gem de o mulţime enormă, tot ce Braşovul are românesc, intelectuali, militari meseriaşi şi ţărani.

Serbarea a început cătră orele 11 cu sfinţirea apei de preoţi. Corul lui Dima a avut un minunat efect cântând »Mărturisiri-vă Domnului« o prea frumoasă comiziţie a maestrului.

Profesorul Dr. Alexandru Bogdan a rostit o cuvântare avântată şi bine gândită, care a impresionat lumea foarte mult. A spus că Şaguna şi Iancu sunt cele două figuri mari ale trecutului nostru şi pe când în ţara românească, au avut domnia lui Carol I, în Ardeal am avut domnia lui Şaguna.

La sfârşitul serbării s'a împărţit tuturor celor de faţă câte un portret al lui Şaguna.

După serbare o delegaţiune de 31 de elevi din cele două clase inferioare ale liceului şi şcolii comerciale, au plecat conduşi de profesorii Dr. Iosif Blaga, Dr. Ştefan Bogdan şi Nicolae Bogdan la Sibiiu spre a lua parte la pelerinajul la mormântul lui Şaguna, — o idee foarte norocoasă.

Serbarea din Sălişte.

(Dela corespondentul nostru.)

Sălişte, 17 Octomvrie. Săliştea, cercul pe care Şaguna l'a reprezentat în camera imperială ca deputat, a serbat cu demnitate centenarul metropolitului de mare amintire.

Dimineaţa s'a celebrat câte o slujbă şi parastas la biserica de pe Brata şi la biserica centrală unde a slujit administratorul protopopesc Dr. I. Lupuş.

După prânz la orele 3, după vecernie, lumea s'a adunat în sala de solemnităţi atât de frumoasă şi încăpătoare din şcoala românească. Aici nu cor de dame şi altul de copii supt dirigenţa dlui învăţător Iuliu Crişanu a executat două bucăţi, între cari »Imnul lui Andrei« de Bena.

Di Dr. Ion Lupuş a rostit o cuvântare de mare avânt şi de o minunată putere de caracterizare fericită.

Simţirea şi gândirea s'au îmbinat într'un minunat amestec şi exprimate cu o dicţiune elegantă şi sigură au făcut cea mai adâncă impresie. A arătat întâi împrejurările în cari Şaguna a venit la noi. L'a caracterizat ca om politic şi organizator al bisericii şi învăţământului nostru.

Şaguna a fost un adevărat erou cum nu am avut în istoria Ardealului decât pe Avram Iancu. Iei doi, unul cu spada şi altul cu crucea au luptat pentru mântuirea neamului nostru. I-s'a făcut lui Şaguna învinuirea că el a instigat revoluţia din 48.

Dar el se conţinea de cuvintele evanghelistului: Nu am venit să propovăduiesc pace între voi, ci foc şi război voi aduce. Şaguna a spus-o asta şi guvernului care-l învinuia de instigaţia revoluţiei, spunând că ceea ce a făcut, a făcut pentru mântuirea unei provincii pentru dinastie şi ţară. El a fost în timp de 6 săptămâni de 10 ori la împăratul la masă şi sfaturile sale erau mult preţuite la suveran.

Ca organizator Şaguna a înfiinţat în cei 10 ani de absolutism 350 de şcoli româneşti, liceul din Braşov, gimnaziul din Brad şi a proiectat înfiinţarea altor şase licee româneşti, apoi licee reale şi un mare număr de şcoli primare, dar schimbarea împrejurărilor nu i-a îngăduit asta.

S'a dovedit că e mai uşor a crea decât a păstra, căci posteritatea nu poate păstra cuceririle sale. E vina celor ce azi nu se pot pătrunde de sfaturile sale. Tot ce avem azi prin dânsul s'a făcut şi nimic fără el nu s'a făcut.

Şaguna a înţeles însemnătatea sa şi a spus că după moartea Sa abia, vor înţelege românii ce au pierdut. Azi legea şi naţionalitatea noastră e ameninţată, nu mai avem un conducător care să ia crucea în mână şi să meargă ca ea în fruntea luptei pentru neamul nostru.

Pelerinajul de mâine nu va fi un act de evlavie pentru trecut ci căutarea unui nou pe viitor. Se poate spune cum s'a spus despre Ştefan cel Mare, că el nu a murit ci el trăieşte şi după moarte şi veghiaza asupra soartei neamului nostru.

Când Şaguna va sînti primejdia asupra bisericii noastre, el îşi va înălţa din nou crucea sa strălucitoare de biruinţă şi ne va chema la luptă. Această însemnătate de chemare la luptă doresc să o albă şi sărbătoarea de mâine.

Cuvântarea asta a fost primită cu un ropot de aplauze din partea numărului public.

D. director Lăpădatu a vorbit pe urmă pe înţelesul elevilor despre viaţa şi activitatea lui Şaguna.

Daruri noi pentru loteria etnografică a „Reuniunii femeilor române“.

Principesa Martha Bibescu, tinăra şi distinsa româncă a cărei nobile fapte sunt bine cunoscute în ţara românească, a trimis dela castelul său din Posada (judeţul Prahova) d-nei Marilina Bocu două splendide învălitori de pat, din mătase rose, în întregime brodate de mână cu admirabile pasări şi buchete mari din flori de nufăr, margarete, iris şi trandafiri. Ambele acoperituri sunt două bucăţi de atât, preţioase comori ale migălelei şi minuţiosităţii delicatei mâinii femeieşti. Mărinimoasa principesă dăruind lucrurile acestea pentru loteria etnografică a însărcinat pe d-na Bocu să transmită femeilor române din Arad, urările sale călduroase de izbândă pentru scopul urmărit de Reuniune cu atâta inimoşie, oferindu-se a cumpăra cât mai multe numere la tragerea loteriei.

Darul acesta venind din propriul imbold al principesei Bibescu în pornirea de a ajuta cât mai de grabă unui scop de binefacere, atât de înalt, este o pildă unică pentru femeile române de pretutîndeni şi grăieşte

dela sine, ceea ce trebuie să simtă orice inimă în împrejurările de felul acesta.

Actul acesta frumos venit de atât de sus şi așa de departe, dorim, să fie o fericită încurajare pentru toate românele noastre cari ar trebui să grăbească cu atât mai mult îndeplinirea unei opere la care femeile din Arad au pornit atât de cu greu.

Au mai dăruit pentru loterie:

D-na Elena Hossu-Longin, din Deva: Un frumos dăşăgel (săculeţ de mână) o gentuliţă şi un ştergar, toate, ţesături naţionale. D-na Sidonia Pinter, — Remetea (Bihor); o perniţă de canapea din etamină lucrată în ajururi.

D-na Maria Waltner-Beiuş: o pernă de canapea, în pirogravură.

D-na Maria Dr. Monţa-Şiria: o acoperitoare pentru bufet, un fugar de masă şi un ştergar, în cusături româneşti.

D-ra Lucia Bogdan-Şiria un tablet mare, din etamină cu ajururi.

D-na Elisaveta Micula-Arad: o perniţă de canapea, din etamină lucrată cu ajururi.

D-na Octavia Dr. Ciuhandu-Arad: un port-jurnale (cusătură de nord) şi un ştergar (ţesătură românească).

D-ra Elena Pipoş-Arad: două ştergare ţesătură şi cusătură naţională şi un decor subţ lampă.

D-ra Hermina Ciorogariu, Arad: un fugar de masă (cusătură de nord) o perniţă în pirogravură şi un vas pentru flori (pictură).

D-ra Hortensia Bogdan, Arad; o perniţă (motive româneşti), un vas pentru flori (pictură), o cutioară de lemn (pirogravuri) şi o gentuliţă tot în pirogravură.

D-ra Tula Bogdan, Sibiiu: trei fugare, ţesătură românească, şi o bonetă de teatru, şi d-ra Eva Liuba, Cuştei: un tablet mare şi unul mai mic, din etamină, lucrată în ajururi.

Liga culturală la Paris.

Intr'un articol publicat în altă parte a ziarului nostru, cititorii noştri vor găsi amănunte asupra şedinţei festive pe care a ținut-o în seara de 14 Octomvrie la Paris noua secţiune a »Ligei culturale«.

Serbarea a avut un deosebit succes, dovedindu-se că chiar în depărtatul şi internaţionalul Paris, sentimentele naţionale tot mai trăiesc în pieptul tinerimei. Publicăm mai jos cuvântarea de închidere a dlui Titus Gancea, distinsul doctorand, secretar al secţiei din Paris a »Ligei culturale«:

Doamnelor şi domnilor!

Cu autorizaţiunea comitetului şi cu asentimentul membrilor Ligei, vin a vă mulţumi pentru buna voinţă ce ne-aţi arătat venind în număr atât de mare la această serbare. Sânt adânc mişcat de faptul că întreaga colonie şi atât de bine reprezentată a venit să pună umărul la ridicarea drapelului unităţii culturale române. Aduc aci mulţumiri celor ce şi au dat obolul lor de muncă pentru reuşita acestei sărbători. Mulţumesc în special dlui Rocques profesor de limbi orientale la Sorbona, care a binevoit să ne prezideze reuniunea din astă seară şi-l proclamăm membru de onoare. Mulţumesc d-rei Solocolu, care pe lângă un talent incomparabil, ne-a adus o inimă cu adevărat românească pe care ne-a împărţit-o în adieri sonore, în acorduri măiestre, în vers de doină. Mulţumesc d-soarei Cinschi care ne-a legănat prin farmecul notelor sale călătoare şi ne-a transportat colo departe peste munţi şi peste râuri în codrii Carpaţilor supt umbra stejarilor scumpei noastre »moşni« în freamăt de frunze,

la murmur de isvoare supt aripi de rândunele. D. de Max, mărturiea cea mai evidentă a devoltării geniului dramatic românesc ne spune mai ieri, — când cu mult entuziasm și dragălașie ne-a primit la d-sa acasă, — că iubește »jărina românească și a început să ne-o probeze deja din astă seară, recitind în limba maternă. Sântem, mândri de un astfel de fiu al României, îi mulțumim cu distincțiune și-l proclamăm membru de onoare — și acum d-nelor și d-lor cu Doină în suflet și cu două cuvinte românești la inimă să sperăm că în curând, cât de curând ne vom revedea pentruca supt scutul acelui sentiment să admirăm falfăirile tricolorului cultural românesc, ridicat în mijlocul bătrânului Paris ca pe vremea lui Kogălniceanu și cu mai multă putere, cu mai mult curaj, cu mai multă încredere să strigăm cu toții: »Să trăiască Liga pentru Unitatea culturală a tuturor românilor!«

Sala a salutat cu dese întreruperi, manifestate prin aplauze frenetice, urmate de »Deșteaptă-te române!« Călduroasa cuvântare a dlui Gancea, a impresionat mult — și toată lumea s'a despărțit, ducând în suflet amintirea unei zile rare... *Coresp.*

Ivirea lui Șaguna.

Pomenirea lui Șaguna vine la timpul său, și astfel după moarte chiar marele arhieru înfrunzeste asupra soatei bisericii întemeiate de dânsul.

În toată viața lui el a luptat — și a izbutit — pentru trei scopuri de căpetenie, pentru trei scopuri culturale și morale, afară de scopul politic, al organizării bisericești autonome, pe care l-a atins.

A vrut să facă din preoții săi oameni de cultură și de conștiință, și reprezentanți adevărați ai nației românești.

A vrut să înalțe demnitatea unui arhieru român așa de sus, încât să poată sta alături cu cei mai mândri represintanți ai oficialității civile și militare.

A vrut ca această biserică, de cultură și demnitate, să fie pentru cei de altă lege și de alt neam cetate de cremene cu porțile închise.

Astăzi, până la primejduirea formelor pe care le-a câștigat pentru biserică sa, în care se cuprind cei mai mulți români din Ardeal și Ungaria, sînt greu atinse, din vina multor factori, dar mai ales a celor cari, așezându-se în moștenirea lui, n'au cerut spiritului său mare să se coboare asupra lor, elementele morale pe care el le-a câștigat pentru neamul său.

Legătura strânsă între preoțimea românească ortodoxă și cultura românească, steag sfânt și minunată păvază, scade pe zi ce merge. Preotul lasă ca alții, pe lângă el și împotriva lui, să-i iea locul cel dintâiu în munca pentru cultură. A fi bun bisericăș și bun gospodar ajunge ca pe vremea lui Moga pentru păstorul de sat românesc.

Al doilea, pe când Șaguna găsia uși deschise și ascultare respectuoasă pretutindeni, până la Palatul împărațesc, acum căpeteniile religioase și naționale ale românilor sânt tratate peste umăr de te miri ce trecător consilier ministerial, și, față de oameni ce nu știu să-și fie prestigiul, oficialitatea cutază a bate din picior și, poate cu uimirea ei, se vede ascultată. În »Telegraful Român«, foaia lui Șaguna, se recomandă românilor cu politica moderată a lui Babeș Emil, care nu înseamnă altceva decât frică, slugărnice, abdicare.

La picioarele statuii lui Kossuth Lajos se tirăște un episcop românesc. Candidați de episcopie se înfățișează la toate ușile pentru a mărturisi sentimente patriotice și a cerși

astfel mila confirmării, prin d. ministru, dela Împăratul. În cutare mânăstire, un călugăr cu fruntea plecată, ochii turburi și mișcările furioșe țese, ajutat de cine n'ar trebui, cu nici un preț și pentru nici o legătură de sînge, să se coboare până acolo, intrigă împotriva celor ce aleg, pentru ca la urmă să ajungă el în locul unde nu-l trimet meritele sale și vrednicia sa.

Și, în sfârșit, un asalt furios se dă împotriva cetățuii pe ale cărei ziduri, tot mai dărăpănate din neingrijire, flutură în anume ceasuri, ținută de mâni trădătoare, sdreanța albă a păcii.

Și de aceia e bine ca, măcar câteva ceasuri, Șaguna să iasă din mormânt, — omul de lume, omul de carte, stăpânitorul cu cărja în mână, Domnul românesc de biserică, ținând crucea deasupra slăbiciunilor și patimilor!

(»Neamul Românesc«)

N. Iorga.

Știri telefonice.

Un cabinet militar cu un general la cârmă.

Budapesta, 18/X 1909.

Supt acest titlu »Grazer Tagespost« aduce în numărul său de azi o știre, care dacă s'ar realiza ar fi chemată să pună odată capăt crizei din Ungaria, ce nu mai vrea să se sfîrșească.

În cazul când zvonul acesta s'ar realiza, Ungaria ar ajunge iarăși în vremurile memorabile din primăvara anului 1906.

Iată cum se exprimă ziarul în chestiune:

De prezent Ungaria se află în o astfel de situație, încât trebuie să ne gândim la întocmirea unui cabinet militar. E o condiție esențială, însă, ca să se ajurneze camera mai întâiu, dacă guvernantul țin, ca criza să se rezolve pe cale pașnică.

În cazul când președintele Justh este aplecat să amâne discuția asupra băncei autonome, nu este exclusă posibilitatea unei rezolviri liniștite. Alt-cum Miercuri sau Joi ar trebui să se înceapă în camera pertractarea chestiei băncii. Pentru înlăturarea acestui pericol Împăratul ar fi decis să ajurneze camera cu respect regal. Deoarece însă membrii cabinetului Wekerle ar refuza să contrasemneze ordinul de ajurnare, va trebui întocmit mai întâiu un cabinet nou.

Dacă nu se va găsi în decurs de douăzeci și patru de ceasuri nimenea, care se ia conducerea unui cabinet provizoriu, rămâne singura soluție să se încredințeze un general cu formarea unui cabinet militar.

Acestea sânt informațiile luate din izvor competent de »Grazer Tagespost«.

Adaugăm, că acest cabinet militar se va forma pentru toate trei părțile Monarhiei. S'a pus chiar în circulație și numele acelora, cari vor fi chemați să ia asupra-le conducerea lor. Anume:

Pentru Bosnia și Hertogovina e destinat *Generalul de infanterie Marian Varesanin, cu sediul în Serajevo.* Pentru Ungaria: *locotenentul mareșal Hugo Hoffman* șef de secție în ministerul de războiu cu sediul în Budapesta.

Pentru Austria nu poate veni altul decât *locotenentul mareșal Franz Bockenheimer* șef de secție în ministerul apărării țării cu sediul în Viena.

Știrile acestea să confirmă cu atât mai mult, cu cât împăratul s'a angajat față de puterile străine, ca în timpul cel mai scurt să dea celor două provincii anexate, sistemul constituțional de guvernare și nu poate din cauza crizei ungare, deoarece actualul cabinet refuză s'o semneze. Domnia drabantilor va veni din nou și vom vedea ia-

răș repetându-se scenele de scandal de acum trei ani.

Presupunem însă că funcționărima s'o fi săturat și ea de clica coalitionistă și va lăsa ca lucrurile să se desvolte pe cale pacinică. De altcum dorința generală în toate părțile societății și la toate națiunile din Ungaria este: Să plece odată coalitiția, care a adus țara în halul în care se află astăzi.

Minciunile dela 1906 astăzi nu se mai pot repeta, fără ca cei ce le scornesc să nu-și atragă asupra lor disprețul public.

De unde sare iepurele? Din Budapesta!

Budapesta, 18 Octombrie. Presa lumii întregi înregistrează o nouă dovadă de civilizație, democratism și umanitarism unguresc. În parlamentul din Budapesta deputatul Stefan Pilisi a cerut guvernului maghiar să la inițiativa unui tratat internațional care să creieze un senat de grajiare în favoarea condamnaților la moarte pentru motive politice.

Și se vor găsi, poate, naivi cari să spuie: si-reacii unguri! strașnici democrați!

Dar dacă s'ar propune ca acel senat să poată grația și pe condamnați la alte pedepse? Ce ar zice atunci deputatul Pilisi, care va fi votat poate și recenta extradare a d-rului Lucacu, când se știe, că Ungaria deține recordul condamnărilor politice?

INFORMAȚIUNI.

ARAD, 18 Octombrie n. 1909.

— **Comitetul central al Ligei culturale, roagă să i se comunice — București, calea Victoriei 13 — toate cazurile în cari se calcă legile ungare în contra vre-unui român, din motiv de naționalitate.**

— **O societate a națiunilor ortodoxe în Constantinopol.** »Politische Correspondenz« află din Constantinopol:

Nu de mult s'au urmat tratative între mitropolitul bulgar de Strumnitza, monseniorul Yerrassimos, membru al sinodului exarhatului și arhimandritul Fanarului, Yerotheos Teknopolu, prin cari se înțeleseseră asupra alcătuirii unei societăți, în scopul restabilirii ortodoxismului pentru toți credincioșii, fără deosebire de naționalitate. Ruși, greci, români, bulgari, sîrbi și muntenegreni au primit conștiința ortodoxă dela biserică din Constantinopol. Nu mai puțin la diferite ramuri etnice religia a suferit modificări în caracterul ei primitiv, așa că azi ar fi necesar să se redea ortodoxiei adevărata ei consistență.

Spre realizarea acestui scop s'ar alcătui o societate internațională a preoților și civililor tuturor națiunilor ortodoxe, inclusiv reprezentanții patriarhatului dela Carloviț.

S'au și ținut întruniri la cari au participat cei doi prelați pomeniți și preoți ai diferitelor naționalități, spre a se înțelege asupra așezămintelor planului.

Societatea își va avea reședința la Constantinopol și sucursale în provinciile rumeliante. Va avea un organ în două ediții, una rusească și una grecească spre a-și propaga ideile.

Firește, ea nu așteaptă un succes grabnic, dar speră că în cursul anilor își va atinge ținta. Nu se va ocupa nici de politică, nici de chestii naționale, singurul lui scop este restabilirea caracterului primitiv al ortodoxiei.

— **Cum s'a sărbătorit centenarul lui Șaguna în Arad.** Încăperea mare a catedralei noastre era plină de evlavioși cari depuneau rugăciuni de recunoștință către Atotputernicul pentru sufletul lui Șaguna. Slujba bisericească a fost oficiată de protopopul V. Beleş, înconjurat de preoții Gavril Bodea, Traian Vațian și Alex. Vesalon și diaconul Cornel Lazar. După obișnuita liturghie duminicală s'a ținut un parastas pentru pomenirea lui Șaguna, la care a dat răspunsurile corul bărbătesc de supt conducerea dlui Trifon Lugojanu, prof. sem. Ca încheiere protopopul Beleş a citit pastorala trimisă de I. P. S. S. Mitropolitul I. Mețianu tuturor eparchiilor de supt conducerea Sa. După terminarea slujbei bisericești, în școala primară din curtea catedralei s'a

ținut o serbare școlară supl. președinția dlui proptop, unde a vorbit învățătorul Ioan Ardelean, pe înălesul copiilor, arătând cu cuvinte avânta'e viața glorioasă a lui Șaguna.

După amiază, la ora 3 1/2, în sala festivă a Seminarului, a avut loc un festival artistic la care a luat parte multă inteligență românească. Sărbătoarea se deschide cu imnul lui Andrei, cântat de corul seminarului supl. conducerea d. T. Lugojanu. D. dr. I. S. Suciu, prof. sem., a vorbit despre Șaguna arătând viața luminoasă a acestui arhitect, adresându-se tineretului ca să l urmeze în fapte, iar viața lui glorioasă să le fie izvor de pildă și program de activitate în viața de mai târziu. S'a recitat »O mamă« de Eminescu, de T. Balășoiu ped. c. IV. Cu mult farmec, și cu nuanțare artistică d. Adrian Popescu teol. c. III. a cântat din violină multe purpuri românești. A mai recitat d. M. Șora »Rugămintea din urmă« de Gh. Coșbuc, iar d. Iosif Chișiu »Glossa« de Eminescu. Serbarea s'a terminat cu o cântare a corului.

— **Dela Societatea »Petru Maior«.** În ședința sa din 10 Octombrie c., Societatea »Petru Maior« a tinerimii române dela școalele superioare din Budapesta s'a constituit pentru anul 1909/10 în modul următor: Președinte: Sabin Evișian, student în științe, vice-președinte: Vasile Tampa, stud. tehnic, secretar: Sabin D. Oprean, stud. în științe, notar: Dimitrie Nistor st. tehnic și Matei Popu stud. în drepturi, casier: Andrei Ioviția, stud. la acad. comerț, controlor: Ioan Vintilă, st. med, bibliotecar: Ascaniu Crișan, stud. în științe, vice-bibliotecar: Sebastian Bornemisa, stud. fil. econom: Victor Jula, stud. med. veterinar.

Comisia literară: Sebastian Bornemisa, stud. fil., Ascaniu Crișan, stud. în științe, Aurel Esca, st. în litere, Matei Popu, stud. în drepturi, Vasile Tampa, student tehnic, Cornel Teicu, student în drepturi.

Comisia supraveghietoare: Moise Baltă, stud. în drepturi, Simion Borzea, student tehnic, Alexandru Măcelar, student med. Adresa societății: Budapesta, VIII. Măria u. 29.

— **Rectificare.** În raportul nostru despre adunarea generală a »Asociațiunii«, propunerii prezentate de d. Dr. Virgil Cioban din Viena i-s'a dat o interpretare greșită. Pentru a restabili adevărul ei înțeles o dăm aici textual: »Asociațiunea« să trimită ministerului de războiu o sumă oarecare de bani, care să se împartă în regimente acelor soldați români, cari în decursul serviciului lor militar au învățat a scrie și ceti.

x **Prima colonie de oltoi de vițe pe Târnavă la Medias (Medgyes) în Ardeal, a cărui proprietar e Caspari Frigyes, care o conduce cu o deosebită pricepere și hărnicie și-a făcut-o de model. Pentru udatul altoiilor a introdus cu mari cheltuieli apeduct. Pentru acea oltoile produse și cultivate la el sunt perfect dezvoltate și întrec pe toate celelalte colonii de vițe.**

— **Cel mai bun loc de târguiești de parfumi, săpunuri, peri de dinți, prafuri de dinți ape de gură, prafuri pentru dame, Cremă de obraji, cosmeticiuri, spongii și instrumente de gumă. Totfelul de instrumente medicale și pentru moașe, la farmacia lui Burger Frigyes cu firma: »la un corn« în Kolozsvár.**

Economie.

Situațiunea financiară. Săptămâna expirată a produs multe griji în piața financiară. Abia a urcat Banca engleză etalonul oficial dela 2 1/2 la 3% și în câteva zile au urmat mai multe urcări, începând cu Banca imperială germană, care din nou a ridicat rata sa oficială, de astă dată cu un procent întreg, dela 4 la 5%; succesive au urmat Banca Belgiei cu 1/2% dela 3% la 3 1/2%, Banca Danimarcei dela 4 1/2% la 5%, și Banca Svediei dela 4 1/2% la 5%.

Urcarea aceasta se pare că nu va rămânea staționară, pentru că discountul privat în London s'a suit deja peste rata Băncii engleze, prin cecece o nouă urcare a etalonului oficial în Londra a devenit foarte actuală. 1) O mică ușurare s'a simțit în zi-

lele din urmă în Berlin, scăzând discountul particular dela 3 3/4% la 3 1/2%. În Paris și acum notează discountul particular 2 1/2%, iar etalonul Băncii franceze de 3% a rămas asemenea neschimbat.

În colorii mult mai favorabile se prezintă sumarul Băncii de emisiune austro-ungare pe săptămâna întâi din Octombrie. Rezerva de bilete a crescut dela 62 milioane K., la 53.7 milioane K., iar circulațiunea de bilete a scăzut cu 51 milioane, la 2075.8 milioane K. Cu toate acestea Banca Austro-Ungară încă este îngrijată de stocul ei metalic, și dacă va continua scăderea acestuia, nu va putea rămânea nepăsătoare, ci va trebui să urmeze exemplul celorlalte bănci. Din cauza acestei nesigurante în viitorul cel mai apropiat, discountul particular notează în Viena 3 5/8 % R. E.

Piața de bucate din Arad.

15 Octombrie 1909.

S'a vândut azi:

grâu 800 mm.	14.10—14.30
orz 100 mm.	9.10—9.20
ovăș 100 mm.	7.10—7.20
secară 100 mm.	6.70—6.80
cucuruz 60) mm.	5.10—5.30

Prețurile sunt notificate în coroană și după 50 Hg

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta

Budapesta, 7 Octombrie 1909.

Prețul cerealelor după 100 klgr. a fost următorul:

Grii nou

De Tisa — — — — —	28 K. 95—30 K. — fil
Din comitatul Albei — — —	28 » 80—29 » 80 »
De Pesta — — — — —	28 » 90—29 » 90 »
Bănățânesc — — — — —	28 » 95—29 » 90 »
De Bacica — — — — —	28 » 60—29 » 80 »
Secară de calitate I. — — —	19 » 75—20 » 05 »
Secară de calitate mijlocie	19 » 55—19 » 65 »
Orzul de nutreț, calitate I.	14 » 75—14 » 95 »
Ovăș de calitate I. — — —	15 » 70—16 » — »
Ovăș de calitate a II. — — —	15 » 40—15 » 60 »
Cucuruz — — — — —	14 » 80—15 » — »

Se află în toate farmaciile.

Copiii nutriți cu sticla se fac tineri și plin la obraji, dacă primesc

„Emulsiunea Scott.“

Medicamentul acesta prin substanțele sale nutritoare și ușor de mistuit, delătură repede orice scăzământ al nutreământului.



Emulsiunea Scott

e iubită pentru gustul ei de cremă.

E foarte bun contra scăderii și slăbirii puterilor din orice cauză ar proveni aceasta.

Emulsiunea Scott e cea mai verificabilă.

O sticlă originală 2 cor. 50 fil.

De vânzare în toate farmaciile. 2

Poșta administrației.

A. Fizeșian. Pesac. Am primit Cor. 6 abonament pe quartul IV. 1909. Raportul nu-l putem reproduce dintr'o foaie săptămânală. Pentru ce n'ați trimis în original?

Ioan Costa F. Bátor Am primit 6 cor. abonament până la finea anului 1909.

Ivanette Aurel. Câmpeni. Am primit 6 cor. pe quartul III. al anului 1909.

Redactor responsabil Iuliu Giurgiu.

»Tribuna« institut tipografic, Nichin și conp.

A N U N Ţ.

În prăvălia subscrișului imediat se primește

un ucenic

din familie bună română care pe lângă limba română mai poșede și cea maghiară.

Condițiuni favorabile, cari se vor stabili ulterior între mine și părinții băiatului.

Petru Bărsan,
comersant în Bozovici.

DUMITRU MUREȘIAN,
instituit Cromo-Litografic.
— TIMIȘIOARA, —
Temesvár, Balázs-tér.
(sub banca »Timișiana«).

Telefon 247. Telefon 247.

Primește toate lucrările spașinatoare a acestei branșe, precum: **scompturi, planuri, hârtii de epistoale, placate și vignete, mape, nu altcum și anunțuri de cununie, bilete de vizită, invitări la baluri și — concerte, etc. —**

Efectuește multiplicarea cea mai pronunțată a machinilor autografelelor, pe lângă prețurile cele mai favorabile.

Sî sprijinim instituțiunile românești căci numai așa vom înflori!

**Asudarea mânilor!
Asudarea picioarelor!
Asudarea subțioarelor!**

încetează în decurs de o oră dacă folosim

„Sudoran“
a lui Molnár.

Copile epistolelor de recunoștință sunt autenticate de notarul public:

Stim. dle farmacist! Medicamentul »SUDORAN« comandat dela Dta, vă mărturisesc, e bun și mi-a folosit. Primiți mulțămitele mele. Cu stimă Cont. S. P.

On. d. Molnár János, farmacie la »Duhul sfânt«, Szombathely. Nu pot întrelăsa ca să nu vă fie cunoscut, că medicamentul d-tale »SUDORAN« contra asudării picioarelor și subțioarelor are efect surprinzător și e nevătămător și cu conștiința liniștită îl recomand oricui. Cu stimă Sz. M. căp. Inretr., R.

St. Dle! Din »SUDORAN«, leac contra asudării picioarelor, mânilor și subșuorilor am procurat încă pentru 3 persoane, și întrebându-i despre rezultat, l-au lăudat foarte. Cu stimă A. S. învățător, Gy.

St. Dle apothecar Molnár! Răspunzând la cartea d-tale, am cea mai mare recunoștință pentru »SUDORANUL« d-tale. Pentru că și eu am suferit în mare măsură de asudarea picioarelor și după două massage mi-a trecut de tot. Am mântuit și alții mulți cu produsul d-tale și te rog să-mi mai trimiți 2 sticluțe — și acestea pentru alții. Am rămas cu stimă G. K. ospătar S.

St. Dle apothecar! Am primit »SUDORANUL« comandat, contra asudării de picioare, mâni și subșuori. Credemă, că cine-l folosește după receta prescrișă, îl află de neprețuit. Custimă F. E. coafăr, F.

Așa zisul »SUDORAN« contra asudării de picioare, mântul subșuorilor, pregătit de d-voastră, are un efect atât de excelent și sigur, că cu cea mai bună conștiință îl pot recomanda nu numai celor din patrie, ci și străinătății, intrucât »SUDORANUL« întrece mult toate fabricatele străine, de cari m'am folosit până acum. Iți datorez mulțămită, că m'am scăpat de boala neplăcută. Salut R. A. învățător A.

Se poate comanda la pregătitorul

Molnár János apothecar în Szombathely.

Prețul unui flacon 1 coroană 30 fileri, dacă se trimite suma înainte, porto-franco.

Numai »Sudoran« provăzută cu marcă să se primească

Primăria Comunei Ploiești.

Contract 23.

Se aduce la cunoștința generală că în ziua de 10/23 Octomvrie 1909 se va ține în sala Consiliului Comunal a acestei primării o licitațiune publică pentru:

Efectuarea lucrărilor de racordare ale proprietăților publice și particulare cu conductele de alimentare ale orașului, cu apă și pentru furnitura întregului material necesar la această lucrare pentru aproximativ 2300 racordări. Terminul Contractului va fi de 5 ani, iar valoarea lucrărilor se va plăti în 40 de rate trimestriale.

Caetul de sarcini respectiv dinpreună cu formularul seriei de prețuri metrelui, ofertei, se pot obține la Serviciul Apelor, strada București nr. 52, în schimbul taxei de lei 500 cu începere dela 20 August a. c. și unde se vor da toate deslușirile și detaliile cu privire la acele lucrări.

Ofertele se vor face pentru întreaga lucrare (furnitură de material și manoperă) și se vor adresa sau preda d-lui primar Radu R. Stanian, închise și sigilate, până în menționata zi, cel mai târziu la orele 11 a. m. când se va ține licitația.

Ofertele vor fi însoțite de seria de prețuri cu metru și caetul de sarcini respectiv, semnate de ofertant, cât și de chitanțe constatatoare, că ofertantul a depus la casieria comunală cauțiunea prescrisă de lei 15 000.

Licitațiunea se va ține în conformitate cu articolul 72—83 din legea comptabilității publice a statului.

Supraoferte nu se primesc.

Ofertele rămân obligatorii în mod irevocabil pentru ofertanți în timp de două luni dela terminul licitației.

Primar Radu R. Stanian
p. Secretar-general N. Frăsineanu.

Nr. 7177.

Anul 1909 August 3.

"SĂTMĂREANA"

Institut de credit și economii societate pe acții în Seini — Szinyérváralja.

Concurs.

"SĂTMĂREANA" institut de credit și economii, societate pe acții publică concurs pentru ocuparea unui post de oficial dotat cu 1200 coroane salar anual și tantiemă statutară.

Eventual pentru un post de practicant cu salar anual de 900 coroane.

Funcționarii neînșurați au cortel comun gratuit cu încălzit și luminat în casa institutului.

Reflectanții la postul de oficial au se documenteze o praxă de bancă de cel puțin un an; reflectanții la amândouă posturile vor dovedi că au absolvat cu maturitate o școală comercială superioară și că posed deplin — în scris și vorbire — limba română și maghiară, eventual și cea germană.

Alesul are se-și ocupe postul — cel mult — până în 1 Decemvrie.

Recursele înzestrate cu copiile de documente se vor trimite la adresa Direcțiunii institutului în Seini (Szinyérváralja) până în 30 Octomvrie c. st. n.

Seini, la 12 Octomvrie 1909.

Direcțiunea.

"CIACOVANA"
Institul de credit și economii, Ciacova.

Concurs.

Direcțiunea institutului de credit și economii "CIACOVANA" în Ciacova publică concurs pentru ocuparea postului de contabil.

1. Salar anual cor. 1600.
2. Locuință în natură la institut.
3. Tantiemă statutară.

Reflectanții au să documenteze, că au absolvat școala comercială cu examen de maturitate, să poseadă limba română, germană și maghiară perfect în vorbire și scriere. Numai cei cu praxă de bancă vor fi luați în combinație.

Nou alesul numai după un an de serviciu va fi definitivizat.

Rugărite sunt a se adresa direcțiunii institutului "Ciacovana" (Csákova, com. Timiș. inclusive până la 24 Octomvrie st. n. 1909.

Nou alesul va avea să-și ocupe postul necondiționat la 1 Noemvrie st. n. 1909.

Ciacova, din ședința direcțiunii ținută la 27 Septemvrie st. n. 1909.

DIRECȚIUNEA
Institutului "Ciacovana"

Se caută

un soț

la o întreprindere cu viitor bun, cu 3—5000 coroane. Banii sunt asigurați. Respectivul poate conta la an venit sigur de 5—6000 coroane. Ofertele să se trimită post-restante în Kolozsvár (motto) jelige "Agricola".

Altoi de viță.

Catalog ilustrat gratuit și franco

primesc toți ceice-l cer. Acest catalog să-l procure și cei cari nu comandă viță altoită, pen rucă el conține o mulțime de sfaturi și învățături despre cultivarea viței și manipulara vinului, cu mulțime de ilustrațiuni. La colonia mea de vie se află de vânzare cu milioanele altoi de viță europene și americane cu rădăcini și mai ales din vestitul soi "Delaware" — pe lângă preț moderat. Aceasta o adevăresc și mii de epistole de recunoștință, printre cari și multe dela conți și principii.

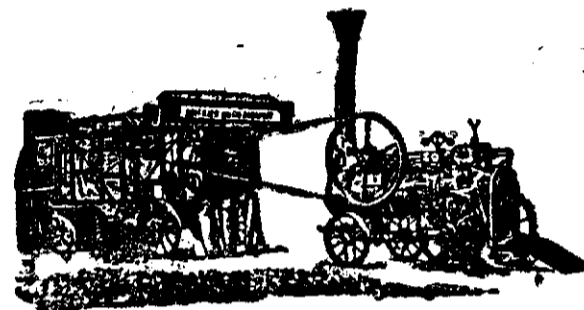
Adresa: Szűcs Sándor fia szőlőtelepe
Bihardioszeg.

DEBRECZENI LAJOS

reparator de mașini

Oradea-mare — Nagyvárad

— Kolozsvár ut 29/43. —



Primește repararea tehnică a orice soi de mașini economice, motoare mánate cu aburi, gaz, petrolu, benzín, olelu brut, motoare absorbitoare de gaz, precum și aranjamentul de mori cu prețuri ieftine și pe lângă condițiuni de plătire favorabile.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA

1908.
27 Septemvrie.

128089471
390035
71371298
14516500
17134835
11999924
15465553
3201621
5955632
700712
442740
107512784
—
26901121
3885382
434567628
12000000
24963687
3764514
283171180
2190642
964821
—
107512784
434567628

ACTIV

90789471	Reserva metalică Aur	97328981
37300000	Trate Aur	39770000
	Argint și diverse monete	
	Portofoliu Român și Străin	
	Impr. contra af. publice	15962000
	" " " " în cont curent	18226529
	Fonduri publice	
	Efectele fondului de rezervă	
	" " amortisarea imob. și material	
	Imobili	
	Mobilier și Mașini de Imprimerie	
	Cheltuieli de Administrațiune	
	Depozite libere	
	" " & provizoriu	
	Compturi curinți	
	Compturi de valori	

PASIV

	Capital	
	Fond de rezervă	
	Fondul amortisării imobilelor și material	
	Bilete de Bancă în circulațiune	
	Profituri și perderi	
	Dobânzi și beneficii diverse	
	Compturi curinți	
	" " & provizoriu	
	Depozite de retras	

Scomptul 5% „ Dobânda 5 1/2%

1909.
19 Septemvrie. 26 Septemvrie.

136325744	137098981
214220	231817
91304213	90277727
3465203	34188529
11990924	11999924
15093086	15093086
3151121	3151121
5982093	5982093
706076	706076
466887	471712
116755915	115216065
—	—
29252187	26267530
27199016	3650115
472515715	473337787
12000000	12000000
26762198	26762198
4022552	4022552
39750090	312017000
2237648	2237648
987282	1082324
—	—
—	—
116755995	115216065
472515715	473337787



Kneffel Károly és Fia

Am onoare a aduce la cunoștința p. t. public, că mi-am mutat

marele magazin de cărbuni,

din palatul de pe Andrásy-tér nr. 14, pe

Boros Béni-tér nr. 2.

Apropiindu-se sezonul de încălzit, stăm la dispoziția p. t. public cu cărbuni veritabili în orice cantitate, transportați acasă, și primește angajament pe întregul sezon la ce se primesc prenotări.

Comandele se pot face în persoană prin corespondență sau prin **Telefon nr. 139**, la firma :

Kneffel Károly és Fia

mare comerciant de cărbuni

Arad, Boros Béni-tér nr. 2.

(Cassa Kneffel).



Oltoiori de struguri

expediază, garantând de sol via americană

netedă și cu rădăcini, precum și în diferite soiuri recunoscute de trairice asortiment bogat;

Küküllőmenti első szőlőoltvány-telep

proprietar: **Caspari Frigyes, Medgyes 16. sz. (Nagyküküllő megye).**

==== Pofilji și cereși prețuri curente ilustrate! ====

Din prețul sarcut se pot celi scrisori de recunoștință din toate părțile țării; și așa toți cei ce doresc să comande pot cere mai întâi informațiunile dela persoanele cunoscute așa verbal ca și în scris, despre încrederea ce o pot avea în firma de sus.



Zénithul de gumă

deja după câteva zile s'a dovedit prin mii de scrisori de recunoștință dovedește că

specialitățile (preservative)

pentru dame și domni, inventate sub numele Zénith sunt cele mai de încredere, nu strică sănătatea, ceea ce e defectul celor de până acum.

Prețul: 1 bucată de Zénith pentru domni 8 cor. 1 bucată Zénith pentru dame 7 cor.

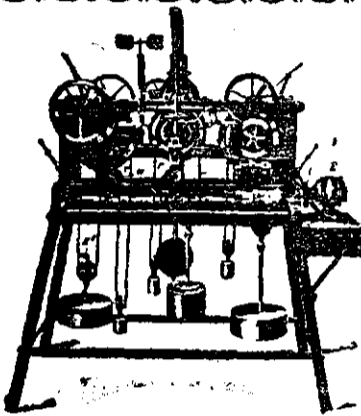
La comandă vă rugăm să fiți atenți la numele Zénith, căci numai stinca e veritabilă, dacă e provărită cu marca Zénith. -- Se trimite în străinătate și în țară pe lângă cea mai mare discreție, recom. și cu rambur.

Agentura principală în Ungaria :

DEUTSCH IZIDOR

magazin de instrumente medicale și pentru îngrijirea bolnavilor.

Szabadka, Kossuth-u.



Cea mai mare fabrică de ceasuri de turn din Ungaria aranjată cu putere de aburi

BODITSI SANDOR

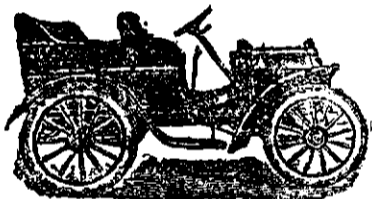
— turnătorie de clopote și ciasornice de turn, în —

BAJA (BACICA).

Recomandă deosebi cele mai perfecte : **CIASURI de TURN**

pentru biserici, primării, castele, școli și fabrici, cari cu construcție perfectă nouă de tot și înpre lucrare solidă. Afară de aceea atrage luarea aminte a onorațiilor preoți

și a on. comitete bisericești asupra **MAREI TURNĂTORII DE CLOPOTE.** Pregătește clopote în toate mărimile. Se reînnoiesc și repară clopote vechi; ciasurile de turn pe lângă chezășie. — Onor. comitete, plebanile și curatorii primesc avant. de aplati în rate. **BUDGET GRATIS.**

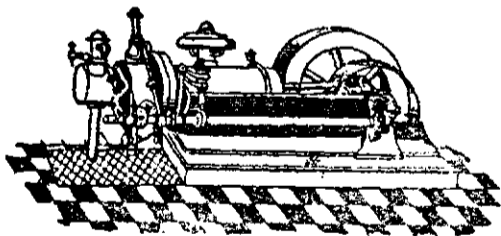


Ferdinand Saller

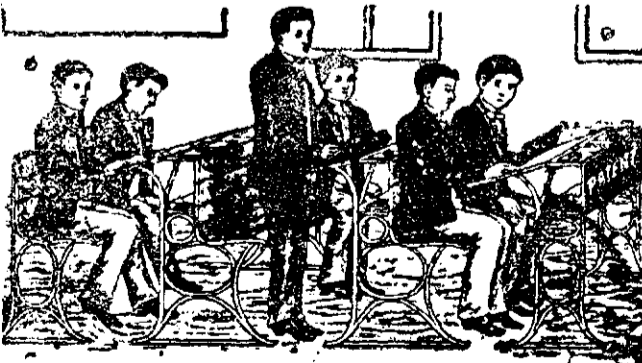
stabiliment de mașini, motoare și automobile.

Sibiu, Franziskanergasse 6.

Se execută orice reparații de motoare cu benzină sau cu ulei. Garantez întrebuințarea minimală de material și prestație maximală. — Construesc **motoare nouă de benzină dela 2 la 6 HP.** puterea cea mai ieftină pentru industrie și agricultură, stabile santransportabile. — Toate reparațiile atingătoare de ramura mașinelor să execută în mod special și ieftin.



Cele mai bune referențe. **Prețurile ieftine. Serviciu solid.** Fac reparații de automobile și de biciclete.



Cele mai moderne **mobile de fier și aramă** și cele mai practice **bănci higienice de școală**

și mobilarea locuințelor, hotelurilor, spitalelor și

la școlile, precum și obiecte fabricate din cele mai bune materiale din țară, lucrările cele mai solide de artă și construcție se livrează numai de către firma

Bernhardt Rezső utóda

Brassó, str. Fekete nr. 33.

—Tot acolo e cancelaria și fabrica montată cu cele mai noi mașinării.—

Vânzare de lemne de foc!

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, cumcă din pădurile proprii și de pe proprietatea mea liferez cele mai bune

lemne de foc

din magazina dela **Bârzava** (cott. Arad) cu vagonul. Afară de aceasta recomand magazinul meu de lemne, calitatea cea mai bună, uscate și clădite în stânjini, în **Arad, Óvár-tér nr. 10.** (La fosta casă de vamă înaintea podului cetății).

Liferez acasă și lemne tăiate cu săcurea dela 50 kgr. în sus. Una mașe metrică cu 2—230 cor.

Prețurile se pot ști la facerea comandelor dela dl **Petru Novac**, propriet. pădurilor din Vasoia, în **Arad** str. Weitzer János nr. 19. **Telefon 670.** (Dela Octombrie în casa proprie Telcky-u. nr. 4. vis-à-vis de reședința episcopoească) sau în **Arad Óvár-tér 10.** **Telefon 579** unde e magazinul la fosta casă de vamă înaintea podului cel mare a cetății.

De asemenea pot servi cu țigle (cărămizi) veritabile.

Cerând binevoitorul sprijin al onor. public rămân cu deosebită stimă :

PETRU NOVAC,

proprietar și neguțător de lemne.

MOBILE BUNE

cu prețuri favorabile

se găsesc în fabrica de mobile a lui

Reisz Miksa

Békéscsaba

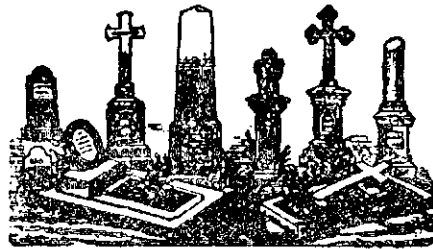
în

Nagyvárad

Sas-utca Nr. 7.

ALBERT KLINGENSPOHR măiestru petrar în Mediaș (Medgyes). ● Filiala în Sibiu (N.-Szeben) 5.

Mare de-
pozit de **monumente mormântale** din piatră :
greasă, mar-
moră, granit și enit și labrador. În urma experienței îndelungate și a cumpărării în mare atât a calității cât și a ieftinătății acor-arilor mă aflu în poziția de a satisface întru toate pretenziunile on. public. Invit on. public să cerceteze depozitul meu frumos asortat. Comandele se execută punctual.



Cu schițe și prospecte
■ servesc gratuit. ■

Primește spre execu-
tare totfelul de lucrări
de zidit aparținătoare
la bransa mea pe lângă
serviciu prompt și pre-
țurile cele mai ieftine.

Dobrowszky Károly

fabricant de cuptoare și magazin de olane
în ALBA-IULIA (Gyulafehérvár).

Magazin: în Sibiu la Carol F. Jickeli.

Magazin mare stabil

Pregătesc olane foarte bune
în stil modern,

„Patent Foto Multiplicator“

brevetat, ușor de încălzit, în co-
lorie cele mai frumoase ș. a.
brună, verde, elefantină, alb,
samos, drap, de culoarea ma-

zerel, merie, albastră, vânătă, brună deschisă, castanie, maiolica etc. par-
doseală pentru vase de scăldat, din plăci de porțelan fayenc, vetre pentru
fiert din porțelan de culoare albă și albastră. Reparez și transformă cuptoare
vechi, pe lângă garanția de 2-3 ani.

Magazie de articlii pentru biserici și preoți.

GEORGE JANCOVICI
ARAD, Forray-utca Nr. 2.

Principiu:

Câștig puțin, circulație mare.

Au sosit noutățile de toamnă!

Aduc la cunoștința p. st. public că în
prăvălia mea se pot vedea următorii articlii
de curând sosiți:

Cumpărări nu sunt obligate.

Postavuri costume en-
glezești costurate, flanele de
halaturi de lână și de erme-
lin, barcheturi, tenisuri.

Mătăsuri pentru bluze la
modă, asortiment bogat.

Albituri femeiești gata, pânză
de ață și pamut, șifoane. Co-
voare, perdele, fețe de pat și
de masă, și mulți alți articlii,
cari nu se pot toate înșira.

Postavuri de reverenzi so-
site acum, brâuri preoțești
pe culorile roșu, vânăt și
negru.

Ciorapi împlețiți în temniță.